

GELDERSCH E GESCHIEDENISSEN,

I N H O U D.

1. ende 2. **D**E Heeren van Pont Lupold ende Wichard worden Voogden van Gelre. 3. De Noord-mannen winnen Nymegen, verwoesten de Betouw, ende slaen den Bisschop van Mets. 4. Karel de Dicke verdraegt met hen. De Deenen maeken een Schants by Doesburg. 5. ende 6. Hun Koning Godefrid wordt zelf in sijne ontrouw neffens Huyg achterhaeld ende neder-geleyd. 7. Tiel geschonken aen de Kerke van Vtrecht. Strooperen ende tochten der Noord-mannen. Noch wat anders. 8. Gerlaek naziet van Voogd Wichard. Wreedheyd der Hunnen. Dood van Rob. van Heusden. 9. Gerlaek helpt den Koning van Frankrijk. De Keyser verslaet de Hunnen. 10. Voogd Godefrid treckt naer Frankrijk met Keyser Otho, die aen den Bisschop van Vtrecht een klooster binnen Tiel vereert. 11. Ende de Hunnen verdelgt; hun over-blijffelen in Gelderland, 't welk met Aufrasiën leen-plichtig wordt onder de Keyfers. Rainer Grave van den Berge. 12. Balderik van Cleve. Grave Wichman van Zutphen sticht ende begifticht het klooster te Elten. Dood van Otho van Nassouw ende Voogd Wichard. 13. Sijn navolger Mengoos. Bedrogh van den Bisschop te Colen. Ende noch yet meer. 14. Ansfrid wordt Bisschop van Vtrecht. De vryheeden van 't Elter-Klooster vermeerderd. 15. Keyser Otho kiest Gregoris tot Paus, straffende sijne tegen-streevers, ende schenkt Boemel aen de Bisschoppen. 16. Het Klooster te Hohorst. Tiel ende Vtrecht verbrand. Voogd Mengoos sterft. Sijn aerd ende kinderen. 17. Diderick van Holland overwint ende vangt Bisschop Adelbold. Kerkelijke vergadering tot Nymegen. 18. De Vriesen slaen de Hollanders, ende verlossen den Bisschop. Verscheyde landen onder Vtrecht leen-roerig. 19. De Martens kerke tot Vtrecht ingewijd. Bernulfius stede van Adelbold Bisschop. De Keyserin bevalt te Oosterbeek van een Zoon. 20. Voogd Wiking sterft. Verhael van sijne kinderen en van Meinwerk Bisschop van Paderborn. 21. Mengel-stof. Nymegen met sijn Burgt verbrand. De Duytsche beoorlogen de Hollanders. 22. De Clevenaer wordt Burg-grave van Nymegen. Des Keyfers oorlog ende daer na verdragh met Baude Wijn van Vlaenderen. 23. De bende van de Duytsche Vorsten in Holland t'eenemaal verstroyd. Voogd Wichard gevangen ende weder gelost. Wtspraak tusschen de Bisschoppen ende de Heeren van Zutphen. 24. Verschillig gevoelen aengaende de eerste Voogden ende Graven van Gelre.

Achter aen koemen de Geslacht-rollen der Voogden van Gelre, als mede der Graeven van Zutphen en Renkom, ende der Heeren van Heusden.

1. **D**E wijl Lodewijk noch zat in 't Rijk van Aufrasiën, had hy eenenigen zoon by Ludgard, dochter van Ethick van Altorf, Grave van Zwaben: welk als in zyne kindheyd wt de vensters van 't hof dood ter aerden gevallen, ende sijn bastaerd-

broeder Hugo in een schermutzel, als gezeyd, tegen de Noord-mannen was gestruykeld, gebrack het den Koning aen lijfs-erven. Waer over hy eenige zyner Landschappen ende Heerlijkheden aen de nabuyrige Vorstenen treffelijxten Adel wt zonderlinge mildheyd als te leen leen begon wt te

wt te geeven. Onder andere bedacht hy mede de Heeren van Pont, ende Wichard zijn * Kammerling, welker kloeke daeden en raed hem meermaels waeren te staede gekoemen, zoon den Noordmanschen krijg als noch voor etlyke iaeren tegen zijn oom Karel den Kaelen en zyne aenkleevers. Door deze beleefdheid toonde hy hem niet alleen dankbaer aen zyne weldoenders, maer maekte sich daeglijks sterker tegen de vyanden van buyten, ende zonderling tegen sijns ooms aenhang. Want Karel had stervende, neffens andere, tot een erfgenaem en op-neemer van zyne bitterheyd nagelaten, ende onlangs tot Grave van Vlaenderen verhoogd zijn behoudzoone Balduin, die niet af en liet de landzaeten van Lodewijk steeds op het vinnigste te plaegen. Zedert dien tijd hebben hun af-gezonderde landheeren gehad die volkeren, welke van den begin, onder de naemen van Sicambers, Menapiers, Batavieren, ende naderhand onder de Franken en Aufrasiens schuyllende, naer lang verloop van iaeren Geldersche zijn toe-genaemd. De oorsprong van welken naem * hoewel onzeker is, koemen efter de Schrijvers hier in over een, dat onse eerste Voogden wt het geslacht van † PONT zijn her-komstigh, hoedaenig een dorp in 't Vierdeel van Ruermond tusschen Gelder en Stralen noch te vinden is aen de slinker-kant van de Niers. Welke streek ook al noch (neffens meer andere Gerechten en Heerlijkheden in Nederland) den naem van † Voogdye behoud. Want de eerste bevel-hebbers van Gelderland, ter tijd hun bedrijf ende mackt noch engh bepaeld was, wierden Voogden genoemd, wt dien zy zich als voor-spraeken ende Mombers droegen, om van over-last en ongelijk te beschutten, voor te staen, ende ook heuffelijken te beheerschen die Volken, welke zy van de Vorsten van Aufrasiens, ofte anderen, ofte andersins, in haere hoede hadden ontfangen.

* Siet het eerste Boek.

* Ita in mss. Clivia Chron. reperisse se ait Ianus Velpen, medicinae & Gelricarum rerum scientificus vir.

† Daer zijn 'er die 't geslacht van PONT af-leiden wt dat van Tevsterband: andere meynen, dat het binnen-landsche edele zijn geweest. De Heer Scriverius haelt ze wt het huys van Aufrasiens, wt zaeke Martin Land-voogd van Aufrasiens wt zijn zoon Lambert eenneve had met naemen Guido, welchen men zeght omtrent het jaer 751. Gelderland met den om-geleegen streek te hebben beheerscht. Christoff. Brouwer en Telsmak. gissen dat zy wt Saxen spruyten, vermits Voogd Mengoos en Arnold van Gelre Aerts-bisschop van Colen in oude bescheyden gezeyd worden de kloosteren Villich en Rbyndorp in Bergs-land op hun vaderlijken grond aen de Sege te hebben gesticht. Ian Velpen wil in tegen-deel staende houden, dat het Fransche Heeren moeten zijn, ende met Karel den Grooten ofte voor heen na deze gewesten af-gekoemen, om dat wt Frankrijk geboortig waeren Pontius Pilatus, Pontius Paulinus Roomsche Borger-meester en Rym-dichter, ende Pontius Leontius daer Sidonius van op-haelt. Dit en luyd zoo heel vreemd niet. Want die van Pont al noch by de Fransche bekend en doorluchtig, ende aen 't huys van Guyse vermaeghschapt zijn, voerende den naem rechtevoort van Mark-graven.

‡ a Graeca, uti volunt, voce Bonveia. Latinis Tutela, Patrocinium, vel Advocacia dici potest, de qua vide Nicol. Burgund. ad Consuetud. Flandr.

W I C H A R D

Eerste Voogd van G E L D E R.

2. Wt de aangeweefene stam was WICHARD de eerste Voogd van Gelderland, die nae 't afsterven van zijn broeder † Lupold, den temmer van 't verslindende ongediert, ende zijn vader Otho, die by zommige * een Grave word geheeten, alleen meester bleeff. * Eenige hebben een bedenken, dat deze Landschap, zelf voor de tijden van Otho en zyne zoonen, zy bediend geworden door zyne Land-droffen wt het huys van Aufrasiens, zeggende dat Marten Stadhouders van Aufrasiens eenen zoon had met naemen Lambert, van wien de eerste Voogden zouden zijngesproten, ende onder andere Guide, ofte, zoo andere stellen, Lupold, zijn iongste zoone, die op den iaere 751. word op-gehaeld. 't Is ook waer-blijkelijk, dat Karel de Groote niet alleen de Stad Nimmegen met zyne tegenwoordigheyd, verscheyde cieragien, ende wt-steekende gebouwen heeft ver-edelt, maer ook door zyne plaats-bewaerders laeten bestuyren, tot dat deze Voogdy van Otho op zyne zoons is over-gezet, die het te vooren tijdlijk in een erf-gebied hebben veranderd. Aen Wichard werd ten wijve gegeven

† Velpen kent Lupold voor eersten Voogd, hoewel jonger dan zijn broeder Wichard, wt reeden dat Wichard hem heeft over-geleest.

* Ita Wolfgangus Lazius.

* Richardus Wassenbergius.

de dochter van Herman † Grave van Zutphen. Die voor-geeven, dat *Wichard* doen met een erfgenaem zy geworden van 'tgedachte Graefschap, zijn t'eenmael op den dwael-wegh; nademaal men veele iaeren herwaerts in 't byzonder van de Zutphensche Graven leeft, ende 'tGraefschap met Gelderland eerst is vermengd door het houwlyk van *Orbo van Nassouw* ende *Sophie van Zutphen*. Zyne ende zyner achter-erven wapenen zijn geweest drie rood-verwige Mispelbloemen, ende niet, zoo eenige tot gedachtenis van 'tneder-geleyde beest verdichten, drie bloemen ofte bloeyfels van een effen-boom. *Wichard* beheerschte 't gantsche land van den iaere 879. tot 910. toe, wanneer hy de bediening aen sijn zoon *Gerlaek* over-gaf. Wat by hem in zoo lange iaeren, buyten ofte binnen 'slands, in vrede ofte in oorlogs-tijden zy beschickt, daer van is niet een stippel te vinden in de Schrijvers ofte oude bescheyden: mischien om dat hy, als zittende onder de schim en hoogheyd der Vorsten van Aufrasiën, lichtelyken over 't hoofd is gesien.

3. Ondertusschen hadden de Noord-mannen geen kluysters aen de handen, maer kamen Nederland met zulk eene macht ende wreedheyd over-rompelen, dat ze gants Vrankrijk niet bestendig en was het hoofd te bieden. Alle Kloosters ende Slooten wierden schier omtrent de Scheldeverwoest; de Menapiers zelf, neffens andere volken over en weder Rhijn en Maes, als op de knyen gebracht. Ende als zy bykans niet meer en vonden, om te branden ofte te plonderen, ende in Vrieland mede zoo leelyken hadden geleest, keerden zy wt die gewesten weder naer de Wael, ankerden haere vloote te Nimmegen, ende nestelden en over-winterden aldaer met hunleger in 't Koninglyke hoff. *Lodewijk* ging ze met sijn op-bod tegen, en den Burght beleggen. Alldoen wierden eenige daegen met schermutzelen toe-gebraght, doch weynig gevorderd, zoo om de strengigheyd van den winter, als om de onwinlyke dichte en vastigheyd van de plaets.

881. Als *Lodewijk* ten lesten van zyne belegering afliet, begonnen de Noord-mannen op nicuws te moes-koppen, de Betouw in een bloed-bad te stellen, Nimmegen, 't welck te vooren by hun was versterkt, deerlyken wt te rooven; ende eyndlyken de Stad met het Valkhoff door 't vier te schenden. Daer na kregen *Colen*, *Aken*, *Bonn*, en de landen daer omtrent oock haere beurte. De Deenen yverig om haere overwinningen voort te zetten, trocken van daer naer 't Bosch van * Ardenne, ende drie daegen in 't Klooster te Prummen hebbende gepannekoekt, vernielden de omleggende gehuchten door den brand. Dit alzoo besteld zijnde, keerden sy met buyt wel geladen weder na hun leger-stede. Op 't naeste iaer stierf *Lodewijk* Koning van Aufrasiën, nae dat zyne dood ende de aenstaende land-plaegen door een groote vierige sterre waeren voor-gekondigd. De Noord-mannen, die nu aen den Rhijn, Maes, Wael, ende in de hoofd-stad Nimmegen een vaste voet hadden, zijn wyders in 't voor-iaer wthaere verschantsingen op *Trier*, een

† Een oud geschreeven hand-vest bewaerd by *Ian Velpen*, schryft hem toe tot eene eerste vrouw *Agniet*, dochter van *Balderick den tweeden*, elfsden Grave van *Cleve*, die niet heeft gekinderd: ende voor een tweede vrouw de dochter van Grave *Herman*.

staetige Stad in Vrankrijk, ende na 't mis-handelen der selver, op *Metz* aengetrocken. Biffchop *Walo* ging ze met *Bartolf* ende Grave *Andelhard* van zelf tegemoet. 't Gevecht aengaende, hielden de Noord-mannen de hand boven, sloegen voor eerst den Biffchop dood, ende de overige op de vlucht, ende keerden, stackende hare vorige tocht, haestelyken met een leckeren roof nae hunne vloote, welke by de Betouw op de Maes-kanter aen anker stond. Doen kamen naer Italien, wt alle hoeken van 't Christendom, gesanten op gesanten aen *Karel den Dicken*, hem vleyende, hy wilde de kroon hem van broeders wegen toe-komende doch aenvaerden, ende den zorgelyken stand van 't Rijk onderstutten en te hulp koemen. De Keyser reyfde doen daedlyken na Frankens-land, wt wiens bevel de Rix-standen na Worms zijn gelaeden. Daer nae ging hy met een aenzienlyk ende wt alle zyne onderzaeten opgezaemeld leger recht toe na de Noord-mannen, die omtrent de Maes verschantslagen, ende, nae verscheyde wt-vallen en schermutzelen, nae *Karels* geweld niet veel en vragden. Middeler-tijd gaf de lucht wt onmaetige hagel-steenen, ende neffens andere voor-teykenen, een bang en pestigh weder, waer wt menigerhande siekten en sterften zijn gegroeyd.

4. *Karel* eyndlyken siende dat hy ofte den vyand moest laeten beruften, ofte met hem verdraegen, sloot, over-leverende pands-luyden, zulk een verbond met de Deenen, dat *Koning Godefrid*, by de Deenen *Gotrick* genoemd, als sterker van volk zich na *Karel*, die een dagh reyfens van sijn leger af was, zoude verwoegen, 't Christen-geloof beijden, ende alsdan tot een huysvrouw hebben *Gisele*, ofte, zoo ze andere heeten *Gillesken*, dochter van *Lothaer Koning van Italien*; ende tot bouw 't x-goed *Vrieland*, ende daer in mede vervat de Betouw en een boek van Gelderland (vermits by die landschap meest in-had, ende oock andersins, van zijne voor-zaeten wegen, eenigh aental daer op woude voor-wenden) ende zulks met de Steeden, boerschappen, en Ampten, zoo die by *Erick*, naderhand *Koning van Denemarken*, wt gunst van *Keyser Lodewijk*, waeren bezeeen. Hier mede zoude hy ende zijne mede-vrienden de landeryen van *Karel* verlaeten, ende noyt by des *Keyzers* leeven beschaedigen. Dit verdragh aen wederzijden be-eedigd zijnde, heeft de Keyser, naer ouder gewoonte, *Godefrid* ten doop geheeven; ende wierden voorts twee daegen met slempen, geluck-wenschen ende hooveeren door-gebraght. Soo haest nu de gijfelaers van *Karel* wt de Vestingen der Noord-mannen waeren los gelaeten, is *Godefrid* beschonken met 2080. ponden aengoud en silver; vrolijkende staetig van den *Keyser* gescheyden. *Sigefrid* wierd oock, neffens de andere Noordmansche bevel-hebbers, met veele schijven wt-gekocht, om sijn gebied in te ruymen. Na dat *Kaerleman* aen de * Some eens ende ander-mael methen was hand-gemeen geweest, ende eyndlyken de kans en moed verlooren gaff, was het soo wijd met hem gekoemen, dat hy een twaelf-iaerigh bestand, 't welk noch qualyken wierd onderhouden, met 12000. talenten moeste bekoopen. Omtrent desen tijd kame een nieuwe scheeps-macht wt *Denemarken* by *Kinheym* in *Vrieland* anker werpen, welke door oogenluyking des Konings nae den Rhijn op-voer, ende *Doesburg* aen den *Yssel* bemachtigende, eene Schants ging op-werpen, om daer den winter wt te harden. De Keyser zond daer heen Hertogh *Henrick*,

* *Sylva Arduenna*.

882.

* *Some Arvins*.

884.

Henrick, die sich tegen over de Noord-mannen legerende, haer van het kneevelen, moedwille ende binnen hun perk heeft gehouden, tot dat sy in den voor-tijd hun Vestingen verbrandende ofste slechtende, weder nae de Vriesche oord te rugge zijn gekeerd. Als Kaerleman daer nae was gehemeld, deeden de Noordsche keevers, voor-wendende dat sy met den Koning ende niet metzyne onderfaeten hadden gehandeld, een nieuwen storm op de gebuchten der Franken, ende lieten die geene rust, eer hen de nazaet van Kaerleman noch eens zoo veele penningen als te vooren in de vuyften had gesteecken. Alfdoen naemen sy van de de Some een loop naer Lotrijk. Als sy naderhand zich te *Loeven op de paelen van Frankeland neder-sloegen, konden sy op haer gemak zoo wel * Nederland als der Franken bodem bezoeken. De Keyser, zoo hy haere vermetelheyd dacht te straffen, moest nochtans zonder yet wt te richten wederom te rug trekken.

* Lovonni-
hodie Lovan-
nium, caput
antiquissimi
Comitatus.
* Belgium.

5. Koning Lothaer had behalven Lothaer ende Giselken, vrouwe van den Deenschen Godefrid, ook een speel-kind Hugo achter-gelaeten, een korzel en wispeltuerig hoofd, ende als tot werrery gebooren. Als dese tegens den Keyser wilde op-staen, ende op zijns vaders Rijk en grooten buyt loerde, deed hy ook eene bezending naer Vriesland ende een vleyend verfoek, dat Godefrid, zijns susters man, hem doch een goede macht wilde toe-schicken, om sijns vaders Rijk wederom in te neemen, beloofte de helft van de winst tot zijn behoef af te staen, zoo de aenslag wel geluckte. Godefrid bekoord door dese trekken, ende een wtlucht zoekende om zich van den Keyserliken eed en vriendschap te ontlasten, stuerde op staende voet Gerolf ende Gardolf Vriesche Graven naer den Keyser, met last; zoo hy geerne wilde sien, dat de Koning zijn verbond achtervolgde, ende zyne grenzen bevrijd van der Deenen in-val, hier voor * Cobelents, * Andernachi ende andere plaetsen van Duyts-land aen hem zoude schenken, om de voor-raet van wijn te hebben, die in Vriesland niet wilde waffen. Dit voor-werpsel lagh op dese moer, dat hy alsdan zijne wille ende een voet in 't Duytsche Rijk zoude hebben. Wierd hem in tegen-deel zijn begeeren geweygerd, zoo kond hy quanzuys zijn af-val en verradery een eerlijk schijnzel geeven. De Keyser desen smoor-pot ontdeckende, hield heymelijken raed met Grave Henrick een door-trapt man, om de loofse twist-soekers in hun eygen netten te verstricken. Hy wist ook wel, dat de landschap van Godefrid, om zijn veenigen en gebrooken grond, als mede om de verscheide buchten van wateren, bysonder van Rhijn en Wael, niet wel met zijn volk was te bereyken. Waer over hy de Deensche boodschappers in der yl wederom zond, hen verseeckerende van alles te willen doen tot zijn ende des Koninx oorboir, de Koning zoude maer zijne trouw en beloften niet over-treden.

* Constaen-
tes.
* Anterna-
sum.

6. 't Leed weynige daegen, dat de Keyser Henrick nae hem afvaerdigde, ende daer benefens, om het bedrogh beter te verbloemen, Wilbert Bisschop van Colen. Dese beval in 't verborgen zijne helbardiers, door Saxen-land hun weg te neemen, ende niet met heele rotten, maer man voor man, ende in kleyn getal zich naer de bestemde plaets te vervoegen. Graef Henrick trock met een geringen sleep zelfna Colen, ende voorts met den Bisschop na de Betouw. Godefrid ver-

neemende hare aankomfte was wel op sijn schick, ende niet weetende wat daer broeyde, ging ze te gemoet tot aen Herispich (nu 't Spijk) alwaer Rhijn ende Wael nu by Schenken-Schans het Betouw-eyland beginnen te on-armen. De Grave ende Bisschop handelden daer van wegen den Keyser met den Koning over veelerley dingen, tot dat den dagh met de 't samen-spraek wt zijnde, de gefanten wt de Betouw weeken, om 's anderen daegs alles te hervatten. Henrick ried den Bisschop, tegens den aenstaenden dagh de Koningin Giselken buyten de Betouwe naer Nimmegen te ontbieden, om door haer quanzuys den Koning te beeter tot eene vrede te buygen. Ondertusschen wilde hy de sacke van Everhard, die 't onrecht wt sijn haeve en goederen was gezet, den Koning beklaeghlijken voor-draegen, vermaenende Everhard, dat hy het leed hem aengedaen zelf den Koning al bulderende zoude aendienen. Dit geschiedende begoft Godefrid hem vast toe te snuyven en te versnorken. De Grave meer geneegen tot toorn dan tot ontschuldige, ende reeder zijn ongelijk met de hand te wreken als met het tonge-blad, trock terstond van leer, ende hieuw met kracht den Koning een ysselijke wonde in 't hoofd. Waer over hy van sijn stoel achter over zijgende, voorts door Henrick trouwanten, 't samen met zynelijf-wachters, eer men hem van de aerde konde op-lichten, met steek over steek is neder-geleyd. Benige dagen daer nae wierd Hugo insgelijx, door 't beleyden soete woorden van Henrick, op de Hof-stede van Gundulf af-gelockt, gevangen, ende geblind wt 's Keyfers last in 't klooster van Prummengeschooven, daer hy mede na etlijke iaeren de wereld goeden nacht zeyde. De Noord-mannen, niet weynigh hier over vergrimd, sloegen haer onder den Oversten Sigefrid neder omtrent Loeven. Wanneer ze Karel van daer niet konde verdrijven, gingen sy eyndlijken met een leger van over de 30000. mannen Parijs belegeren. Omtrent desen tijd stierf Luitbard Grave van Cleeve, zoon van gemelten Everhard, achterlatende Balduin den tweeden, ende op de ry elften Grave van Cleeve. Want dat sommige desen Everhard Grave van Gelder noemen, hoe kan dat bestaen, nademael Wichard alleen, ende niet als Grave, maer als Voogd, doen ter tijd dese landschap beheerschte? Als de Noord-mannen Parijs nu meer ende meer benatwden, Grave Henrick met zijne troppen hadden neder-gemaekt, ende de Keyser geen middel wist om ze te doen verhuysen, moesten eyndlijken de burgers de plundering met groot geld af-kooopen, ende was de Keyzer genooddringt van twee quaeden het minste te kiesfen, ende den Deenen die landschap, die eerst * Neusterland ende nae hun Noordmandyen is geheeten, tot een woon-plaets over te zetten. Karel noch krachts noch verstands genoegh hebbende tegen alle de zwarigheeden, wierd met een-paerige stemmen der Rijx-standen af-gezet, krijgende tot een navolger en als momber Arnulf zoon van Kaerleman, daer hy als oom over stond. 't Volgende iaer wierden ook, naer dood van Karel, twee Koningen over Italien gekoozen, Berengaer geweeft Hertogh van * Frioul, ende Guido te vooren Hertogh van * Spoleto, die ses iaeren 't samen het gebied in handen hadden.

886.

887.

* Neustria.

* Dux For-
ojulienfis.
* Spole-
tanus.

7. In dit ofte in 't naefte iaer wierd Duytsland, na verscheide water-vloeden, pest-ende hongertijden, daer nevens van de onmenshelijke

888.

889.

Hongeren

890. *Hongeren* zeer geplaegd. 't Volgende iaer schonk Koning *Zwentibald*, zoon van Keyser *Lodewijk* ende neeve van *Karel den Grooten*, dewijl hy sich te *Nimwegen* verhiel, veele plaetsen, ende onder andere in *Gelderland* de *Stad van Tiel* ende *Deventer* in *Over-Yffel* aen de hoofd-kerke van *Utrecht*. Middeler tijds kamen de *Noord-mannen*, nae 't vernielen van landen ende luyden, op hun nabueren de *Bretons* aenvallen. Maer in twee veld-slaegen leelijken aengelooopen hebbende, brachten haere vloot door de deuren van den *Rhijn* en *Maes* naer *Lotrijck*, daer zy in de voorige iaeren veele schatten by een hadden geschraept. 't Iaer daer na verstroyden sy, gaende by *Luyk* over de *Maes*, de benden van *Arnulf*, welke wat te spade omtrent het *Slot van * Maestricht* waeren aengekoemen. Als hier op de *Christen-Vorsten* krijgs-raed houdende de hoofden 'samen staeken, wierden sy alle deerlijken verascht, ende op de vlucht gedreeven. In dese overrompeling viel *Sunzo* Bisschop van *Ments*, en *Grave Arnulf* neffens veele *Grooten*. Keyser *Arnulf* die doen in *Beyeren* huys hield, om den *Slavoniers* het stroopen te beletten, ging daer op in der haest, wt ongeduld en stoornis, in de *Oosterfche* landen eene macht verzaemelen. Over *Rhijn* dan zettende, ende hem legerende omtrent de *Maes*, versloegh dese *Noordsche* dwingelanden by *Loeven* aen de stroom de * *Deele* in een groot gevecht. Niet langh hier nae koos *Guido* zijn zoon *Lambert* tot mede-Keyser. De *Noord-mannen*, die by haere schepen waeren gebleeven, hebben op 't volgende iaer in de † landen tusschen *Maes* en *Rhijn* wt-gerooft *Bon*, met de rondoim leggende vlekken, ende op nieuws het klooster te *Prummen*. Van daer strecken sy naer *Ardenne*, en overweldigden met een ruck een sterck *Slot*, nielijx op een hoogh geberghte op-geworpen, waer in veele luyden waeren gevlucht, ende alles neder-hackende vulden haere schepen met plunderagie, en voeren van daer weder met alle macht over zee. Hier op volgde een bittere vorst, ongehoorde storm-winden, ende andere ongemacken. Eenige iaeren geleeden wierd Hertogh *Everhard* (zonder te weeten wie) de zoone van *Meginhard*, door *Waltger* een *Vries*, *Geralfs* zoone, op de iacht behendelijken vermoord. 't Iaer daer aen stierf Keyser *Lambert*, in wiens stede gekoemen is *Lodewijk* de vierde, zoon van *Boso* Koning van *Provence*. Keyser *Arnulf* mede te * *Regensburg* af-stervende, had zijn zoon *Lodewijk* den vierden Koning van *Duyts-land* tot een navolger; gelijk *Odibald* Bisschop van *Utrecht*, *Egibert* een *Vries*, die naer tien maenden ruym-plaets maekte aen *Radbod* mede een *Vries* van *Koninglijken* stam, de 14^e. Bisschop, die 17. iaeren de stoel bezat, ende onder andere wierd bevestighd in de aengetoogene gifte der *Steden Tiel* ende *Deventer*. Sommige slaen *Egibert* over, meynende hem den zelven man te wesen met *Radbod*, te meer, zoo hy by eenige *Egibod* word genoemd. Twee ofte drie iaeren laeter zoude *Diderick* eerste *Grave* van *Holland* zijn over-leeden. Dan hoe lang hy geleeft heeft ende waer over geleeft, kan ick niet verneemen. Zijn nazaet was *Diderick* de

* *Tilia*
fucentum.

* *Regisbona*

† *Pagus sive Comitatus Ribuariorum. Ita enim tum temporis vocabantur inter Mosam Rhenumque mediae regiones, Aquisgranensibus, Iuliacensibus, Clivisique ac Gelris nostris ex parte habitatae. Vide de iis Freher. 2. Origin. Palat. c. 8. § 9.*

tweede. 't Volgende iaer was beroemd door de gevangenissen van Keyser *Lodewijk* den vierden, wiens oogen van *Berengaer*, dien hy tevoren de kroon had ontweldigt, wierden wt-gesteeken. In de *Mey*-maend verscheen een zeer luechtige stert-sterre, ende terstond daer op een andere wonderlijke *Sterre*. In 't iaer tien boven negen honderd wierd wt het leeven geruckt *Wichard* de eerste *Voogd* van *Gelderland*, achterlatende een zoon *Gerlaek* zijn erfgenaem, ende, zoo sommige seggen, ook een dochter *Adelheid*.

GERLAEK de eerste, Tweede Voogd van GELDER.

8. GERLAEK trouwende, zoo mengift, met de dochter van den *Grave* van *Kuyk*, wan daer by *Godefrid*, die naer 26. iaeren in zijns vaders bewind is getreden. *Gerlaek* gelijk hy de oorloghs-hanteering wel verstond, zoo was hy ook door lang onderwind van saeken soo gesleept, dat hy zijne vroomigheyt tot het minste gevaer van de sijne te werk stelde. Wat al dienften en hulp hy neffens de andere *Duytsche* Vorsten den Keyser en 't *Roomsche* Rijk heeft beweesen tegens de *Bohemiers*, *Ungeren*, ende *Slavoniers*, daer van geeven de *Iaer-boeken* genoegsaem bewijs. Want in 't 911. ende 't volgende iaer, wanneer *Konraed* Vorst der *Franken*, nae den wtgang van *Lodewijk*, *Roomsch* Koning was verklaerd, wierd *Duyts-land* seer ongenadelijken van de *Hunnen* ofte *Hongeren* gequeld, nae dat dese oorloghs-buyen te voeren door zeltsaeme hemelsteykens waeren gedreygd en voor-beduyd.

Dan

904.

910.

911.

912.

Dan dese over-vleyschte Duyvels zijn, nae pleginge van duysend grouwelen en moedwillen, ten lesten van de Beyeren en andere Duytsche zoo ontfangen, dat 'er weynige van die grijp-voegels het verderf zijn ontsprongen. De overige Hongeren allenthalven door Duyts-land verspreyd voldeeden haere raserye op Beyeren, Swaben, Düringen, Saxen, ende andere landen met sulck een wrevel, dat niet veele menschen ende plaetsen bleeven ongeschonden. Onder-tusschen stierf Robert † Grond-heer van Heusden, waer van op 't 856. iaer is gesproken, die bouwer was van 't over-sterke Slot Pouderoeyen aen de Maes in 't Geldersche bedrijf, als oock van de dorpen en Slooten van Aelst en Brakel, man van Adelheid dochter van den Grave van Zutphen, ende vaders van Edmond's na-zaet. 't Iaer daer aen verliet Radbode de wereld, ende wierd te Deventer begraeven. Balderick zoon van Luitbard tienden Grave van Cleeve, is naer hem de 15e. Bisschop van Utrecht gemackt, die vermaerd van leer, leven, ende in de oorlogs-kunst, lange iaeren aldaer heeft toe-gebracht. 't Verliep twee iaeren, ende Koning Konraed gaf mede den geest, sonder lijfs-erven na te laeten, ende wierd in 't klooster van Fulda onder-geleyd.

916.

917.

919.

9. Tot zijn navolger wierd ingewilligd Henrick, om sijn daeglijx hand-werk de * Vogelaer toe-genaemd. Naer drie iaeren rees 'er in Vrankrijk een krijgh tusschen Karel den * Slechten, ende Robert broeder van den over-leeden Odo van Anjou, die door eenige moeyte-maekers tot een Koning was op-geworpen. Weshalven als Karel aen beyde Duyts-landen hulp versocht, heeft onse tegenwoordige Voogd hem een tamelijke macht by-gezet, en Karel daer mede onder andere het veld bevochten. De Ungeren gingen daer na te vier en swaerd Swaben, * Franken, ende * Elfas door-loopen: Tegen de welke als Veld-heer wierd af-geveerdigd Orho van Nassou, groot-vader van den eersten Grave van Gelderland. Na verloop van korte iaeren de Hongeren op nieuws door Oost-Frankeland in Swaben invallende, ende by Worms over Rhijn stappende, hebben nae 't verwoesten van veele Steden, zelfs door Vrankrijk gestroopt tot aen de zee toe, ende van daer weder-keerende, de landen van Saxen ondraeglijke schattingen en ongelden af-geparft. Hier op liet de Keyser alle Vorsten, dien de gemeene welstand van 't Christenrijk aen 'thert raekte, nae Maegdenburg beschrijven. Als zich dese aldaer ingrooten getal lieten vinden, wierd over de vier † Kreytzen, als van den Rhijn, Swaben, Beyeren ende * Franken, een byzonder Veld-heer gesteld, behalven andere vrywillige die zich by den Keyser vervoegden. Over den Rhijn-kring stond Konraed Palts-grave aen den Rhijn, Maerschalk ofte Stadhouder van 't Rijk, ende onder hem de Stiften van Trier, Colen, Luyk, ende onder Luyk onse Geldersche. Op de rolle stond mede Reyner Grave van Zutphen. Dese tocht was zoo voorspoedigh ende viel zoo wel wt, dat de Keyser van 't leger voor een Vader des vaderlands wierd wt-geschreeuwd, ende met zeegen

925.

933.

na huys keerende, korts daer nae ter eeren van zyne gedachtenis ende de vroomheyd der Vorsten, eerste vinder en wt-geever was van de * Steek-speelen, waer op tegenwoordigh waeren gemelte Grave Reinald van Zutphen, Geeraert Mark-graef van Gulich, Arnolt Grave van Cleeve, Arnolt van Vlaenderen, Diderick tweede Grave van Holland, ende andere meer. Om trent desen tijd zoud (nae 't voor-geeven van Irenicus) Gelderland door den Keyser tot een Graeffschap zijn verhoogd, ende eerste Grave gemackt Begrim, ende daer nae Mengoos. Doch hier van 't zijner tijd. Eenige iaeren herwaerts stierf de Keyser, ende wierd te Queclenburgh in 't graf geleyd. In zijne plaets is met gemeene bewilling op-geschooven zijn zoon Orho, die naest Karel den Grooten voorniemand van zijne voor-gangers het zeyl hoefde te strijken, ende in 't eerste iaer zijns rijx aen Balderick Bisschop vā Utrecht vergoest het recht van munt, verbiedende aen alle Graven en Richters in de voor-rechten der Bisschoppen eenige indracht te doen, ofte hen met schattingen en lasten te bezwaeren. 't Volgende iaer is wt het leeven gescheyden Gerlaek zoone van Wichard, tweede Voogd van Gelder, wiens erfgenaem ende na-zaet was Godefroy.

* Habitu-
dia, touw-
speelen, de-
curfio equo-
stris.

936.

937.

GODEFROY de eerste, Driede Voogd.

10. GODEFROY leed in den aenvang groot leed van de Hongeren en ander gespuys van volk, 't welk

† Dynastarum Heusdanorum seriem vid. apud Tesmach. pag. 187. & seq. & isos in fine libri exhibemus.

‡ Circuli. Vid. auth. pag. 65.

* Franconia Germaniae interior.

't welk doen met groote wtfinningheid Duytsland en Vrankrijk t'elkens gewend was te bestormen. Behalven de navolgende voor-spookten wierd doen eenige nachten achter een vernomen een yffelike Stert-sterre. Waer na een ongelooftlike hoop van vee ende in 't byzonder hooren-beesten op 't veld zijn vergaen.

942.

laeter kam Koning *Otho* met een prachtigen sleep van Lotringsche en Frankfche Vorsten nae den Rhijn af sacken, ende te Duysburgh een Rijxdag houden, daer boven andere *Rutbert* opper-Biffchop van Trier; ende *Richard* van Tongren, om den aenhang van Hertogh *Konraed*, van ontrouw tegen den Koning wierden beschuldigd, dan terftond weder vry gekend. *Hugo* Koning van Italien verliet doen ter tijd de wereld (nae dat hy door dwang van zijn zoone *Lotaert* voor de kroone een Moniks-kap had moeten opzetten)

947.

* Comes
Fam. D.
Pauli.

gelijk mede *Hugo* Biffchop van Luyk, in wiens stede wierd gezet *Farabert*, Abt van Prummen, zoon van den Grave van * *S. Paul*. Vrankrijk had over lang in onrust gezeeten om 't Hertogdom van Noordmandien; het spel liep zoo hoog, dat zelf Koning *Lodewijk* gevangen naer *Lyon* wierd gevoerd. Dese ongelegentheid wierd door *Arnulf* Grave van Vlaenderen, een dapper voor-ftaender van de Frankfche kroon ende die in 't Rijk doen ende laten was, aen Keyfer *Otho*, die des Koninx fuster ten houwlijk had, overgebrieft. *Otho* verftaende zijn broeder gegyzeld te zijn, liet van stonden aen een deel volx den Rhijn af-köemen, ende fich tot Nimmegen, om de versterkinge en ververfchinge van zyne benden, een poos hebbende op-gehouden, is wijders mede nemende onder anderen *Godefroy* Voogd van 't land, een man van groote zedigheyt en vernuft, Vrankrijk in-getrocken. Aldaer komende, heeft Koning *Lodewijk* wt de boeyen gehaald, ende *Rheims* neffens andere Steeden wt de klacuwen van die van *Anjou*. Als hy daer na in 't beleg van * *Roüen* by ongeval een van zyne neeven verloor, door bedrayinge, zoo zijn vermoeden was, van *Arnulf* Grave van Vlaenderen, was hy door toorn zoo wijd verruckt, dat hy focht den zelven levendigh ofte dood in zijn geweld te hebben. De Grave merkende, dat het hem gelden zoude, ylde fich sonder langer vertoef naer huys. *Otho* ioegh hem nae, ende gants Vlaenderen een fchrick op 't lijff. De Keyfer alsoo aen verscheyde oorden geluck en ontfach bevochten hebbende, gingh zijn wegh weder neemen na den Rhijn. Dewyl hy te Nimmegen een luttel tijds met Voogd *Godefroy* verbeyd, op dat zijn vermoeyd volk wat mocht wt-spannen ende weder afem scheppen, schonk hy aen *Balderick* Biffchop van 't Sticht een Klooster in de Stad *Thiel*; met een steene Kerk ende andere Gods-huyfen, neffens de onder-hoorige huysgefinde, dienstbaerheeden, knechten, bossen, wateringen, waranden, weylanden, ende alle gerechtigheden, welke door de Graven *Walger*, *Radbood*, ende hun voorzaeten aen de Kerk waeren vereerd. Drie iaeren daer nae viel 'er een gevecht voor aen de Maes tusschen *Konraed* ende † *Reynier* Grave van Baginhof, sonder dat men de oorfaek van oneenigheid kan weten, ofte de weder-zijdsche byftand.

950.

953.

* *Rotbomagum*,
Normandie.

† *Raginerius* *Baginoensium* Comes. Fortasse hic idem est cum *Raginerio* *Bergensium* Comite, de

quo mox sub annum 956, legendumque hic non *Baginoensium* (quod quid sit plures mecum ignorabunt) sed *Bergensium*. Iudicet lector.

11. Keyfer *Otho* om 't geduerigh ftroopen van de moord-dadige Hunnen door alle zyne landen eenmael af te wesen, deed wt alle zyne onderzaeten een trotz leger op-lichten, waer mede hy dit wilde volk by * *Augsburgh* zoo fel aengreep, dat fy, haere macht ende klacuwen in 't geheel gebrooken zijnde, den Christenen daer naluttel hinders aendeeden. By desen slag was mede *Wichard* van Gelder, zoon van *Godefroy*, die fich tot genoegen van yeder een heeft gedraegen. De Hongeren waeren hier mede zoo in-getoomd, dat fy 't Rijk niet alleen niet endorsten op nieuws bespringen, maer ook voorhadden hun eygene land-paelen op de moerassige oorden met † wallen ende ftaketten te verfor-gen. Zy waeren voor heen met zoo groote swermen op den Duytschen bodem, dat fy hen beroemden onverwiltijk te zyn, soo ze anders de aerde niet en verslond, ofte de hemel verpletterde. Midden op de *Velouwe* aen een broekachtige plaets, te weeten 't *Utlar-meer*, is als noch te sien de puyn van een groot Slot, voor desen gelijk mede op huysden de *Hunnen-schans* genoemd: gelijk ook de *Huynen-schans* by den Doorenweert, de boerschap *Huynen* niet verre van *Nikerk*, ende de *Hoener-poorte* te *Nymegen* van hun als noch de naemen hebben behouden. Waer wt onder anderen is te verneemen, hoe wijd dit bal-oorig gedrocht zyne fchrick en wapenen eertijts hebben verbreyd. De Keyfer hield naderhand een wel-versochten Rijxdag tot *Colen*. Dan alsoo de *Schryvers* niet wten drucken, wie ende of 'er eenige wt het nabuerige *Gelderland* daer by ende over zyn geweeft, ook niet wat 'er is verhandeld, sal 't ons genoegh zyn in 't voorby gaen aen te wijfen, 't geen de *Cleef-sche* *Jaer-boeken* melden, dat alsdoen onder andere 't Rijk van *Austrasien* ende dese landschap door den Koning van Vrankrijk mildelyken zijn op-gedraegen aen Keyfer *Otho*; zoo dat al het geene tusschen de *Mosel*, *Rhijn* en *Maesligr*, allenxkens het Duytsche Rijk is aengegroeyd. Doen ter tijd had *Rainer* Grave van den † *Berge* groot gezag, zoo door zyn raed en bestel, in stede van *Rather* † *Biffchop* van Luyk, die wat te vry-borftigh en spytigh van tonge was, gekoosen is zijn neve *Balderick*. Twee iaeren laeter, ofte, zoo sommige reekenen, vier iaeren vroeger, is *Godefroy* naer 21. iaeren heerschens, met grooten rouw ende verlangen van zyne onder-gezetenen wt de wereld gefcheyden. Hy had by vrouwe *Aleid*, dochter van *Arnold* Grave van *Cleve* verweckt *Wichard*, de naeste erve van zyne Landfchappen.

956.

958.

* *Augusta Vindelicorum*.

† *Otho Frisingensis* habet vallibus & sudibus. Nemo non videt textum virij manifestum esse, scribendumque vallis & sudibus, non verò vallibus. Quod sagacissimo auctori nostro prateritum miror.

† *Raginerius Comes Montensis, seu Bergensis, qui perperam ante Baginoensium Comes audit.*

WICHARD

W I C H A R D

de tweede,

Vierde Voogd van GELDER.

12. Dewijl WICHARD in de Voogdy zat, was Keyser Otho van Ingelsheym, naer gehouden Paefchen, op Colen af-gedaeld, alwaerhy op eene vergadering der Rijx-standen zijn vierjarigen zoon Otho tot Koningh van Duyts-land verkoos. Daer wierden ook ten over-staen van hem veele Noordweegsche Vorsten ende mannen door den Opper-bisschop Bruno gedoopt. Na't versterf van Balderick wierd tot het Bisdrom van Luyc op-gevoerd Eraclius * Prooft van Bologne, af-komstigh wt het huys van Saxen, een man na dien tijd hoog geleerd, ende die door de stichtinge van Schoolen (waer over hem niet alleen in zijn gebied, maer ook elders ende in onse Gelderland de opsicht was aen-bevoolen) een eeuwigen naem heeft wegh geleyd. Naer eenige iaeren is over-leeden Arnold Grave van Cleve, achter-laetende Balderick tot zijn erfgenaem, van wien zommige door mis-verstand Wichman Grave van Zutphen zijn maekende, wiens dochter Adelheid bed-genoote was van Balderick, ende niet Kunigund, dochter vanden Grave van Duringen, als de welke in echt zar

met Grave Arnold. By Aleid van Zutphen wan Balderick een zoone met naemen Konraed, die naderhand door Keyser Otho den derden, by 't leven van den vader, om zyne heerlyke daeden, toteen Rijx-Grave op den Lantdagh tot Worms is verheeven. Aleids volle suster was Luitgard, die van zommige t'onrecht dochter van den Grave van Cleve word gezeyd. Deze was, nae 'twt-wijfen van de Cleeffche Iaer-schriften, eerste moeder van 't Klooster op den t Etenbergh, in 't Geldersche bedrijf, aen Vijt toe-geheylid; 'twelk door haer vader Wichman Grave van Zutphen, onder 't Bisdrom van Utrecht gesteld, de wereldlyke hand ontrocken, ende met leckere inkomsten was verrijkt, als te weeten met de † koeten van Heltren, Fernoe, Vorthuysen, Embrick, Hamma, Lyemersche, Rijnbaren, Redichem, Ringart, Grefe, Hosta, Thumma, Liendle, Leyla, Torves, Thulienest, Nachelt, ende met 'tgeen de voorzeyde Grave bezat in de vier Graeffchappen Hernesse, Fomelge, Mermo, Tuerine, en Midage. Deze gifte is naderhand in den iaere 973. van den iongen Keyser Otho te Nimmegen gestader, hoog-geroemd, ende daer by aen 't Klooster vereerd de * tol van de visschery in 't dorp † Salon, als mede van den stroom de Yffel, ende lestlyken van Keyser Lothar den vierden in 't iaer 1134. iaerlijx met tweentalenten wt de schattingen van Dnyzburg ver groot. Otho had te vooren, mede-voerende de Voogden van Gelre ende Graven van Cleve, veel werx met den zoone van Berengaer, Adelbert, die na de gevangenis zijns vaders de kroon zich mede aeneygenende, door den Keyser in een slagh wierd verwonnen, ende geheel wt het Rijk gezet. In 't iaer 972. tierf Otho Grave van Nassouw, geweest Veld-overste van Keyser Henrick tegens de Hongeren. Dit was een zoon van Iohan, neve van Everhard, achter-neve van Philips, ende Groot-vader van Otho, eersten Grave van Gelder. 't Iaer daer aen is binnen Maegdenburg ontslaepen Keyser Otho de Groot, de temmer van alle Noordfche volken. Naer hem kam Otho de Jonge, toegenaemd de * Roode, bloed-gierige, ende de blecke dood der Saraceenen. Doen is mede wt het leeuen geruckt Wichard de vierde Voogd deser landen, na dat hy ze over de tien iaeren had bestuert. Zijn navolger en zoon was, na't gevoelen schier van alle Schrijvers, Mengoos, verweckt by de dochter van den Grave van Zutphen, welkers naem, als ook den naem van haer † vader ick in de oude hand-schriften niet en bevinde.

970.

972.

973.

* Rubens.

† Vestalis Maxima Montis Altinae, Altenis sive Eltnon. Vide triplex Diploma pag. 69. & 73. & aliud generale Lotharij IV. Imperat. pag. 102. & seqq. apud Cl. Pontan.

† Curtes, agri colonorum glebae ascriptorum culturae commissi.

* Habedol vel Hachdol, juxta Diploma, alias Catetol i. e. Kotertol. Est ibi hodieque de Kotter-Schants.

† Sallick is aen de Yffel: andere passen het op Zelslem by Dotechem.

† Siet onse aenmerck, t'eyndens dit boek.

959.
* Trapezi-

964.

MENGOOS,
Vijfde Voogd van GELDER.

13. MENGOOS, ofte, zoo hem andere heeten, *Megengor, Megengaud, Megengoos*, ende ook *Magengoos*, word, nae de gemeene meening, voor den vijfden Voogd deses Landschaps gehouden, daer in tegendeel de Colensche Iaerboeken geene Voogden ofte Graven voor zijn tijd en kennen, ende hem geen Voogd dan Grave van Gelder en Zutphen noemen, omtrent de tijden van Keyser *Otho* den derden; gelijk hy ook in de beschrijving van heylige *Aleids* leven met den naem van † Grave word verhoogd.

† Ook bevind men dat Voogd *Wiking* over al Grave word geheeten, *Otho* de eerste by eenige Groot-Hertog van Zutphen, *Gerbergs* vader *Godefroy* Hertog van Verdun, daer de twee laeste maer Graven en waren. Dit gebeurde ofte door onwetendheid ofte door pluym-strijckery van de Schrijvers. Lieve kinderen hebben veele en lieve naemen. *Strabum* Appellat. pater, zeyd *Horat.* Siet by *Luciaen* de t'zaemen-spraek tusschen *Galatea* en *Doris*, ende *Geeraert* van Rotterdam in't begin van zijne t'zaemen-spraken.

Noch een woord en daer mede gedaen, om den Leezer aen't lachen te helpen. In zeeke hoofd-stad van Gelderland was een *Dieve-leyder* (welker lof de Spaensche *Quevedo* onder den naem van *Algouazils* tot stinkens toe verheft) die een bedelaer op straet betrappende hem beval voort daedlij-

ken, volgens de wetten, de Stad te ruymen op straff van hechtenis. De arme truggelaer zeyde: Mijn Heer, ick bid u, vergunt my maer eenuyre tijds, dan zal ick vertrecken. De ander, die misschijn met den naem van *Mijn Heer* meer vermaekt was dan van *Bedel-voogd*, gaf tot antwoord: Nu ghy my mijn rechten naem weet te geeven ende naer behooren te eeren, moegt ghy noch wel drie daegen in de Stad blyven. Ende die is dat onder andere gebreeken *Barclaus* onse Nederlanders in den neus wrijft. Doch ick wil de Spanjaerds, Duytsche en meer andere ook niet verworpen hebben, waer van eenige liever beyde de ooren van 't hoofd, dan zulke, duckwijls opgeraep te en nietige, Heerlijckheden en Ampten uyt den staert van haere naemen, zouden missen. De oude Romeynen, Grieken, Iooden, ende in 't gemeyn alle andere beeter-weetende volken hebben van deeze belachelijke hooftaerdye ofte veel eer zotterny niet geweeten. By voor-beeld: *Crassus* en *Clodius* bezaaeten wel zoo-veele landen als een kiekendief op eenen dagh niet en zoude overwliegen, ende lieten zich nochtans in 't byzonder geen Heeren noemen van d' een ofte d' ander pleck: daer men in onze tijden op ydere koter-stede wel galgh en rad zoude willen voeren, en van zoo meenige margen lands zoo meenige Heerlijckheid maeken. Niemand en heeft zich dit in 't byzonder aen te trecken; want ick smijt de kluppel in 't honderd.

In 't anderde iaer zijns bewinds, gaf de Keyser te schenk wt aende Kerk van Utrecht, een feer starige Hof-stede, * *Amuedens* hoeve geheeten, geleege by *Amersfoort* in de kring van Gelderland in 't land † *Hoewelaken*, doen *Rotbodens* Graefschap genoemd. Als op 't volgende iaer *Gero* Bisschop van *Colen* in zwijm en vervoeringe van sinnen lagh, welk gebreck hem altemets overkam, ishy door zijn navolger *Walraem* (siet wat de vervloekte geld-sucht niet en bedrijft!) voor dood in 't graf gedraegen, daer hy alleen het waterlijk gevoel voor een tijd, ende niet het leeven quijt was geworden, gelijk daer nae zich openbaerde. Want *Walraem* eer lang, door het steeds wroegen van zijn gewissen opgeweckt zijnde, ging te *Romen* aen den *Paus* zijn schuld biechten, ende verkreeg af-laet, mids dat hy ofte een nieuw Klooster zoude stichten, ofte een vervallen in sijn Sticht weder opbouwen, als hy ook deede. Omtrent dien tijd stierf mede *Balderick* de Godzalige 150. Bisschop van Utrecht, in 't 59. iaer zyner heerschappy. Naer hem zat *Volkmaer* een *Vries* 13. iaeren, een vernaemd zwetser, ende groot lief-hebber van eenigheyd. Eenige iaeren herwaerts gebeurde niet denkweerdighs, dan wierden alleen verscheydene treurige lucht-teykens vernoomen, voor-loopers van den rampzaligen slagh in *Calabrien* tegens de *Saraceenen*, alwaer de Keyser zelf in handen, doch weder op een wonderlyke wijze los raekte, hoewel hy korte iaeren daer nae van hart-zeer ende aen den

† *Pagus Insterlake seu Huflakensis*, quem *Rotbodonis* Comitatum tum vocabant. Dan het *Pla-caet* vermaend van de visschery in de *Vecht* ofte *Fecht*, welke te *Hoewelack* geene en is. Ende daerom kan men, volgens het oordeel van *Buchel*, dit beeter passen op de Stad *Muyden*, die aen den mond van de *Vecht* omtrent de *Zuyder-zee* is geleege. Ende *Insterlake* zeyt hy zoo veel te beduyden als het Sticht.

buyk-

975.

* Villa Amuda.

976.

977.

979.

983.
985.

buyk-loop is gestorven. Naer hem wierd *Otho* de derde Keyzer verklaerd, die daer na op Nimmegen af-koemende, met zyne groot-moeder *Aleid* ende moeder *Theophania*, door tusschen-sprecken van haer en andere Vorsten, aen *Diderick* tweeden Grave van Holland mildelyken wegh schonk den vollen eygendom van 't geene zyn vader slechts te leen van 't Rijk had bezeeten. Alldoen trouwde te Nimmegen *Arnulf* zoon van *Diderick* aen *Luitgard* dochter van *Theophanes* Keyser van Constantinopelen, en moeye van Keyser *Otho*. Nac dood van *Walraem* wierd

990.

ende van bespraekte heyligheyd. Vijf iaeren hier na liet *Mengoos* op-richten het klooster te *Villich* by Bonn, niet ver van 't klooster *Rhijndorp*, voor de *Benedictijnen*, waer in alleen Iustrouwen van adel wierden toe-gelaeten. De eerste vrouw hier van was * *Adelheid*, dochter van onsen Voogd, welke daer met haere Ouderen begraven, ende om haere wtuicemende Godvruchtigheyd onder 't getal van de heyligen is gerekend. 't Selve iaer is *Volkmaer* t'Utrecht gerust, ende zyn ampt bekoemen by *Balduin* van Holland, 17^e. Bisschop, een man van zonderlinge oprechtigheyd, ende wiens oom was geweest *Arnold* twaelfde Grave van *Cleeve*. Ondertusschen is te Nimmegen, alwaer zy haer op-hield, over-leeden *Theophania* moeder van *Otho* Keyser in dertijd, noch een seer iueghdige vrouwe. Zy was stief-dochter van *Nicephorus* Keyser van Constantinopelen, ende dochter van den jongen *Romaen*. 't Lijk is binnen *Colen* met behoorlyke pracht begraven.

* *Historiam ejus narrans nugatoris Annales Sarracata charta, alijque.*

991.

14. 't Naeste iaer was te *Aken* een t'zaemrottinge van de Geestelyke, daer onder anderen wierd beraemd, dat hem niemand zoude verstouten in de vier weeken voor Kerstmisse, eenige dagen voor Paesschen ende voor 't vier-feeft van *H. Iohan*, gemeene by-een-komsten te houden, noch ook houwlyken aen te gaen. Na den doodlyken af-gang van *Balduin*, 17^e. Bisschop van Utrecht, kam *Ansfrid* Grave van *Hoey*, Teysterband en *Bratusband*, ende Heer van *Altena* de opene stoel te besitten. Na dat zyne vrouw zonder lijfs-vruchten was gestorven, ofte, zoo andere voor-geeven, wtreygendrift in een Klooster gesgaen, heeft hy zyn hoofd zoo in de weyk geleyt met het lesen en betrachten van heylige boeken, dat hy den Bisschops-muts waerdigh wierd gekend, die een grooten luyfter kreegh door zyn wtwendigen luyfter. Zyne Heerlickheeden ende bysonder 't Graef-schap van Teysterband verdeylde hy onder zyne vrienden en bloed-verwanten, ende ook een schoongedeelte aen de kerken van Utrecht en Luyk. In voegen het gedachte Graeffschap met hem is wt-gestorven, hoewel naderhand de naem daer van by de Graven van *Zutphen* en Vorsten van *Gelder* is opgenoomen, niewaerts anders om als dat zy een goeden rack daer van te geef bezaeten. De overdadige gifte, welke, als boven gezeyd, *Wickman* van *Zutphen* aen 't klooster te *Elten* had gedaen, wierd nae zyne dood van *Balderick* 13^e. Grave van *Cleeve*, man van zyne dochter *Adelheid*, suster zijnde van de Abdisse *Lutgard*, sterk tegengesproken, en gewraekt op desen grond, dat zulx haer vader wt krachte van de Saxische keuren niet en had buyten haer kennis vermocht te doen. Dit verschil was al zedert de tijden van *Otho* den Grooten sloopende gehouden, die zyn

996.

geheel recht op * *Goyland*, *Eemland*, en *Urkaen* *Wickman* over-geevende, geene moeyten en spaerde om de recht-strijdige te vereenigen. Alsnu na 't af-sterven van *Luitgard* naer een nieuwe Klooster-Voogdin wierd wt-gesien, verdaghaerde *Otho* de derde de kraekeelende dings-luyden by hem tot Nimmegen; daer *Adelheid* met haer man eyndlijken verwillighden in de aengetoogene vervreemdinge; ende haer vermeynd recht op 't Klooster niet alleen aen den Keyser met hand en halm over-droegen; maer 't zelve daer by ook beschonken met de halve inkomsten van *Enrick*, *Arnhem*, *Putten*, *Apel*, *Hervelt*, *Redicbem*, *Lyenden*, *Brummen*, *Honnepe*, ende meer andere plecken. Daer behalven kreegh *Elten* alle vrygheden, welke de drie kloosters van *Essenden*, * *Guiden*, en *Quidlingburg* genooten, ende de gerechtigheyd, van in de vier bossen van *Stenrewolt*, *Overwichey*, *Mulo*, ende *Subort* alleen harten ende hinden te moegen iaegen, ende het voor-vluchtige wilt tot in andere bossen te vervolgen. Dit beslooten zijnde, is de Keyser als * *Mondburg* en *Beschmer* van 't klooster gemaakt, die dese schenkingen in een openen brief bekrachtigde, ende de Iustrouwen machtigh maekte, om haer zelve een * *Voorspraek*, ende in steede van de over-leedene Abdisse wederom een andere, (wel-verstaende met believen des Bisschops van Utrecht) te verkiefen.

15. Vermits alldoen de keur der Pausen aen den Keyseren stond, heeft *Otho*, dewijl de Italiaenen om de stoel knibbelden, zyn neve *Gregoris* die *Bruno* gedoopt was, zoone van den Hertogh van *Swaben* tot Paus gefalft. Dan de Keyser had sich nauwlijx wt Italien gewend, of de Geestlikheyd, borgerye, en de burgermeester *Crescent*, omgekost doorgiften, bestonden, wt af-keer van de Duytsche, *Iohan* Bisschop van *Piacenza* op te werpen. De Keyser die dit hield voor een schendery van sijne hoogheyd, kam in Italien met zyn leger, ende *Romen* over-weldigende, wierp den nieuwen Paus in de gevangenis, ende nam hem behalven de ooggen zyn Pausdom en tleven. *Crescent* wierd ruggeling aen de stert van een slecht treck-beest gebonden; neus en ooren hem af-gekapt, ende alsoo tot een schouwspelen geuijch van al de wereld buyten de poorten geleyd ende geworgd. Dese *Gregoris* was van kinds been af te † Nimmegen op-getrocken, alwaer hy ook, wt-wijsens een van zijne † *Grafschriften* tot *Romen*, ter schoolen hadde geleege. Hy onderwees het volk in drierley taelen, de *Fransche*, *Latijnsche*, en zijne moeders-spraek. Omtrent den selven tijd wierd by *Ludolf* Markgrave van *Saxen* te * *Brunswijk* een Ridder-gevecht wt-gegeeven, daer onder andere Grooten die van *Nassouw*, naderhand eerste Graven van *Gelder*, te vinden waeren, als mede *Konraed* Grave van *Cleeve*. Niet lang daer nae vereerde Keyser *Otho* aen de kerk van Utrecht de vleckte alldoen van *Bommel*, behalven het recht van munte,

* *Agri Nardunatum. Nardinkland est in diplomate.*

* *In alditin Brumenio est Gaudersem.*

* *Vide Hotozmanni in Lexico Feudal.*

* *Advocata.*

* *Brunsviga.*

999.

† Ten zy dit te duyden zy op *Noyon* een Bisschoplyke Stad in *Vrankrijk*, die by de oude mede *Nemomagus* word geheeten.
‡ *Hic quem claudit humus, oculis vultuque decorum, Papa fuit quintus nomine Gregorius. Ante tamen Bruno, Francorum regia proles, Filius Othonis de genitrice Judith. Lingua Theutonicus, NEMOMAGA doctus in urbe, Sed juvenis cathedram sedit Apostolicam.*

- tollen, ende wat daer meer aen vast is. Eenige daegen voor datmen duysend schreef, wierde een zeltzaam licht aen de lucht gesien, ende onlangs daer na des Keyfers dood. Want wanneer hy, den minnaer gemaekt hebbende aen de weduwe van *Crescent*, nu op zijn vertreck stond na Duytsland, zy fiende zich alsoo van haer verhoopte houwlijk versteeken, begiffigde den Keyfer met een paer vergiftighe hand-schoenen, waer van de bloote reuk hem doodelijk was. Doen wierde de Keyferlijke kroon met toe-stemmen van alle Rijk-Vorsten aengeboden, *Henrick* den tweenden Jongen, toe-genaemd den * *Manken*, die voortin 't eerste iaer de Bommelsche opdracht van zijn voorzaet bevestigde. Drie iaeren laeter wierd wt de wereld genoomen *Balderick* Grave van *Cleeve*, die 't bewind over-liet aen zijn zoone *Konraed* een Rijk-grave. Deses vrouw was *Catharine* Gravinne van *Seine*, moeder van *Diderick* zijn navolger. Naer twee iaeren was 'er een vierige stert-ster te sien: waer na bykans de gantsche aerd-bodem met zoo een felle pest en honger besocht is, dat wt enkel verdriet van begraven de ziel-toogende sieken met de dooden 't zaemen wierden onder-gesteeken.
16. Een wijl daer na is door *Ansfrid* Bisschop van *Utrecht* gesticht het klooster van *Hoborst*, nu door de bank de *heilige Bergh* geheeten, omtrent *Amersfoort*, ter eeren van onse *L. Vrouwe* ende voor den *Benedictijnen*. De inhuldings brieven melden, dat hy tot onderhoud van dien gaf, 't geen hem had toe-behoord in de boerschap *Dryese* (daer hy zyne hof-houding plaght te hebben) in 't land van *Testerband*, de helfte van den tolen munitot *Fughte*, 't bosch van *Ermelo* (een dorp by *Harderwijk*), ende 't vierde deel van 't bosch in *Fugboute*, 't zaemen met de hof-steede ende bergh *Hoborst*, met zyne aenkleevende 't wooningen, bossen, weylanden, en wateringen tot aen *Stoutenburgh* toe, de vlekken *Hese* en *Zoyst*, behalven mede de kerken van *Ermelo*, *Groningen*, *Dockingen*, *Masemunster*, *Livemunster*, *Leyre*, *Swindrecht*, *Hamertbe*, en *Loysden*. Twee iaeren daer na is *Ansfrid* in zijn klooster gerust, ende in zyne stede gekoemen *Adelbold*. De Noordmannen hebben op 't volgende iaer wt *Vriesland* wederom dese oorden besocht, ende naer voorgaende plondering de Geldersche Stad *Thiel* aen de *Wael* in koolen geset. 't Naeste iaer naemen sy haer loop naer *Utrecht*, en vonden de Stad schier van vreesse verlaeten: ende keerden nae 't yeroveren ende verbranden der selve weder met rijken buyt zeewaerts, daer sy van daen waeren gekoemen. In 't iaer elf boven duysend is *Megengaud* te *Gelre* in den Heer ontslaepen, naelaetende een † zoon ende erfgenaem *Wiking* by zijne vrouw *Gerberch*. Dese word geseyd dochter te zijn geweest van *Godefroy* met den Baerr, eersten van dien naem Hertogh van *Braband* en *Ardenne*; 't welk misschien niet al te zeker gaet, zoo dese eerst in den iaere 996. op den stoel is

geraekt, ende in de Geslacht-rollen van *Braband* en andere, geene *Gerberch* onder zyne dochteren word gevonden. 't Geeft eenigh bedenken, dat sy ofte gebooren is wt *Godefroy*, in den iaere 966. geweest den Vorst van *Lotringen*, ofte immers wt *Godefroy* van † *Ardenne*, tweenden Hertogh van de *Mosel-kant*, welken Keyfer *Henrick* (voor-by slaende *Lambert* Grave van *Loeven*) omtrent den iaere 1003. tot Hertogh van *Lotringen* had gemaekt. Wat 'er van zy, immers waeren beyde eed-geuootten in tucht en heyligheyd zoo wt-muytende, ende, hoewel rondom in wellusten ende in 't goed zittende, echter zoo kuys ende af-gezonderd, als hadden zy in de wereld een tegen-sin gehad: voor al *Gerberch*, welke God nacht ende dagh te *Villich* met gebeden was dienende. Hy zelf ging niet min in waerdigheyd, als in vernuft, deughd, vermaertheyd, ende wel-bespraektheyd zijne voorzaten, en alle andere te boven: was hier behalven schickelijk en fraey van wesen, boven maeten vaerdigh in 't hanteeren van wapenen, daer by zoo beleefd en sachtfinnigh, dat hy zelfs de minste zoo wel als de meeste aensprack, ofte te woord stond. *H. Aleid* was nae haere moeder aerdende, ende als geseyd, eerste Voogdesse van 't Klooster te *Villich* by *Bon*, alwaer zy beyde haer Ouders, een paer zonder weder-gade, by den anderen begroef. Zy wierd daer beneffens door *Heribert* Bisschop van *Colen*, ende op 't verfoek van den Keyfer, als tegen dank beroeppen tot *Abdiffe* van 't *Marien* Klooster aldaer, in stede van haere zalige fuster *Batraed*. Behalven *Wiking*, *Batraed*, ende *Aleid*, waeren daer noch twee getrouwde dochteren * *Irmtruyd* en *Alveraed*, 't zaemen met haer zoone *Godefroy*, die tot dienst van Keyfer *Henrick* in den *Boheemfchen* oorlogh zijn bloed vergoot, ende wiens goederen na zijne dood tot geestelijke gebruyken wierden aengeleyd.

† Dan van dezen *Godefroy* getuygen de *Brabandsche* *Tijd-boeken* dat hy kinder-loos is gestorven. *Velpen* zeyd in een oud *Hand-boeck* gevonden te hebben, dat sy dochter was van *Godefroy* Grave van *Verdun*. Ende hier mede ware het krakeel ten eynde; want dat hy Hertogh word genoemd, is geen wonder en een gemeyne mis-slagh van de oude Schrijvers.

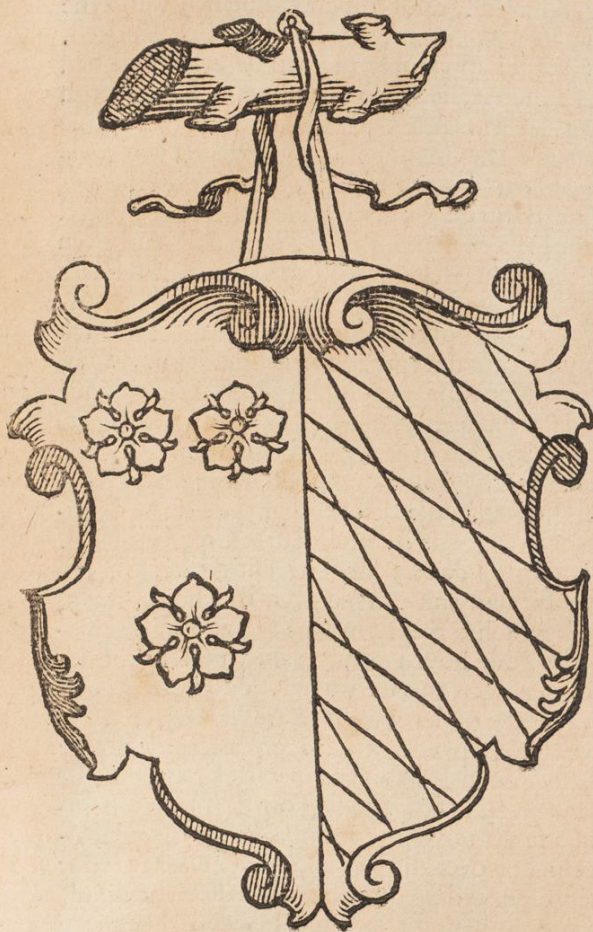
* *Velpen* gijft, *Irmtruyd* gebouwtlyk geweest te zijn met *Diderick* Hertogh aen de *Mosel-kant*, die in 't jaer 1035. is over-leeden: ende *Telsmaker* meynd dat *Alveraed* in echt hebbe gezeeten met *Iohan* Grave van *Gulich*. Doch dit is een duysters kaart, daer men by gebreck van bewijs geene klaerigheyd van kan hebben.

† *Mansi* seu *Mansa*. Vide *Hotoman*. *Lexic. Feudale*. Ende hier van daen spruyt het *Fransche* woord *maison*.

‡ *Siet mijne Aenteyk* op het 20. hoofd-stuck.

WIKING

Seste Voogd van GELDER.

1015. 17. In't iaer 1015. ende twee navolgende,
 1016. leed de Nederlandsche strand en zee-kust door
 1017. 't over-steygeren van't water over-groote scha-
 de; hier op verreesen ongewoonlijke storm-
 buyen, dierte, endelestelijken een grouwsaeme
 Stert-sterre. Terstond hier aen stierf *Balderick*
 18. Bisschop van Luyk, die gevolgd is van *Wal-*
 1018. *debold*, zoone van den Grave van den Berge.
 't Naeste iaer ontstond tusschen de Hollanders en
 Stichtenaers een felle oorlogh, daer de Geldersche
 mede onder-roeyden. Hier van was stooke-brand
 Bisschop *Adelbold* een Vries, wiens geld-en eer-
 sucht de Hollanders in haer rust verstoorde, by-
 sonder naer 't vertreck van *Waldebold*, Deken te
 vooren van't Sticht, die hem altoos ten besten
 had geraeden. Hy liet hem dunken, dat Holland
 als eertijds ende voor der Graventijden, van den
 Keyseren aen den Bisschoppen geschonken, zon-
 der wetyke aankomste van *Dirk* wierd bezeeren.
 Dese waen was vergezelschap met een aenge-
 booren vreck tegen de inborelingen aldaer; al-
 zoo de Vriesen te vorendoor zijn bedrieff tegen
Arnulf, *Diderix* vader, waeren op-gehuft. De
 eerste over-last kam van * *Bauwen*, Grave van
 Bodegraeft, die eerst door wege-schendery, ende

* *Davo.*

eyndlijken den mom af-leggende, mer geweld
 het aenpaelende Holland gingh beleedigen.
Diderick siende dat het op hem gemunt was, dreef
 met een kleyne macht *Bauwen* op de vlucht.
Adelbold socht *Bauwe*, die hem hier over klachtig
 viel, gewapender hand in zijn oude plaets in te
 dringen. De Grave van Holland trock hem on-
 beschroomd tegen met zyne knechten, waer on-
 der eenige wtheemsche, als mede *Johan van Arkel*
 Heer van Ochren in de Betouw. Als in den slagh
 tusschen *Bodegraeft* ende *Zwammerdam* de Bis-
 schop t onder lagh, en een groote menichte van
 de zyne verloor, bracht hy niettemin binnen kort
 een nieuwe macht in 't veld; maer wierd naer
 een gevaerlijk treffen wederom af-geroost, ende
 zelf t gevankelijk voor den Grave gebracht, die
 hem naer behooren wel cerde; dan naer eenige
 daegen zijn trots en voorgaende ongelyken hem
 voor-hield. *Adelbold* al te moedig na zijn tegen-
 woordigen staet ende nae geen billyke voor-
 werpselen luysterende, wierd na *Ysselmond* ge-
 voerd, ende aldaer op 't sterke Slot by de drie
 iaeren in hechtenis gehouden. Effen te vooren
 had de Geestelijckheyd te Nimmegen een dagh-
 vaerd, welke van den Keyser niet alleen is by-ge-
 woond, maer ook van de Bisschoppen *Poppo* van
Trier, *Erkenbald* van *Mentis*, *Evohard* van *Baven-*
bergh, *Adelbold* van *Utrecht*, den Gelders-man
Meinwerk van *Paderborn*, ende *Poppo* Abt van
Fulda, neffens de Hertogen *Godefroy* en *Bernhard*,
 ende den Grave *Betelin*. Aldaer wierd onder an-
 deren goed gevonden, dat men dienst doende
 het lichaem onses Heeren aen de slinker-hand des
 Priesters zoude stellen, ende den beker aen de
 rechter. In den iaere 1019. hield *Konraed* Her-
 togh van Oost-Frankeland, ende naderhand
 Keyser, te *Trier* een Ridder-spel, daer onder an-
 dere zich bevond *Orbo* van *Nassouw*, naderhand
 eerste Grave van *Gelder* en *Zurphen*; wiens va-
 der *Walraem* 't volgende iaer stierf, nae-latende
 behalven *Orbo* ook een zoon *Walraem*, van wien
 dit doorluchtigh geslacht tot op desen tijd geluc-
 kelyken is voort-gezet

1019.

1020.

1021.

18. Als nu de Vriesen, om hun landsman *Adel-*
bold op vrye voeten te helpen, alle vlijt dedden,
 heeft ze *Diderick*, om met een wraek te neemen
 over zijns vaders dood, alles nu tot den rocht ge-
 reed zijnde, onder oogen gegaen. Maer de
 Hollanders wierden in groote verbaestheyd van
 de Vriesen verslaegen, Hertogh *Godefroy* van
Lorraine, die ze wt last des Keylers met een
 sterke macht was by-gekoemen, zelf gevangen,
 ende hem ontweldigd Bisschop *Adelbold*, die van
 de Hollanders in 't leger mede gevoerd zijnde,
 met een schuytgen tot de Vriesen over-voer.
 Voogd *Wiking* zoud in eygen lijve zijn ge-
 weeld by dit gevecht. Middeler tijd verbleef de
 Keyser tot *Nimmegen*, arre-beydende, naer
 verhoor der weder-zijdsche gesanten en klach-
 ten, de zaeken in der minne by te leggen. Men
 vind zeeker oud bescheyd, ende iaer in wt-ge-
 druckt alle plaetsen, welke de Bisschoppen van
Utrecht voor *Leen*-heeren zouden erkennen.
 Voor aen staet de Hertog van *Brabant* zijn spijs-
 drager, die de Stad *Thiel* met zijn toe-behoor,

† *Vid. Buchel. ad Bekam p. 38. ubi victoriam hanc Diderici ex parte fabulosam ait.*

† *Buchel ontkend t' eenmael deeze gevangenis van Adelbold.*

ende 't wilgen-bos buyten de poort van Utrecht te leen bezat: daer nae de Grave van Gelderland, zijn Iaegh-meeſter; welk Graeffſchap, als mede Zutphen, ende de Stad Emmerick met haer halve gebied van 't Sticht te leen wierden vergeeven, t'zamen met het land vande Betouw, zoo zy't noemen, behalven Tielre- ende Bommeleer-weerden, met alle onder-hoorige Hof-ſteeden en gerechtigheeden. De Hollander zijn Maerſchalk was Smal-heer in Holland en Kennemer-land. Aen zijn Kamelaer die van Cleeve was ingelijx van de Kerk tot Utrecht te leen wt-gegeeven het *Betouwer-land* (zoo ſpreekt het wt-ſchrift van 't iaer 1021. te Zullich gemaekt) 'twelk † boven aen den Rhijn is. Voorts word de Grave van Benthem zijn Deur-wachter genoemd, ende van Ghoor zijn Wapen-drager. De andere plaetsen hier buyten, behooren eygentlyken tot het Sticht zelve. De Inſteller van de Hollandsche Geschiedenissen verhaelt daer behalven, achtervolgens een oud handveſt, dat de Grave van Zutphen Goyland, ende zijn Graeffſchap; de Grave van Teyſterband zijn gebied; de Grave van Redichem ofte Renkum de *Velouwe*; de Burg-graef van Groningen zijn Burg-graeffſchap; de Grond-heer van Heuſden zyne Heerlijkheyd; die van Arkel, Hageſteyn en Haestrecht; de Heer van Altena zyn bedrieff; de Heeren van der Lee, Buren, Culenburg, Vianen en Yſſelſteyn eenige thienden en landen van de Kerk van Utrecht te leen hadden. Maer dit alles komt met die eeuwe ende met de waerheyd niet wel over een, zoo men die van Holland niet zal diets maeken, dat hun Graven oyt † onder 't Sticht hebben gezeeten, ende de Geldersche doen van geen Graven ofte Vorſten, maer alleen van Voogden wierden beheerſcht. 'k Laet ſtaen, dat het een taſtelyke mis-flagh is, dat Zutphen aen Gelderland leen-roerigh was, ofte daer onder ſchuylende, vermits het langh daer nae door houwlijx-recht aen Gelderland eerſt is vaſt gemaekt. * Hoewel ick zoo zeer daer niet tegen ben, dat de Biſſchoppen van Utrecht, ende byſonder *Adelbold*, hungierigen hooghmoed hier in wat toe-geevende, dit alles zoo nae haeren ſin op 't witebben laeten brengen, ende dat naderhand de naemen der Voogden in Graven, ende der Graven naemen in Vorſten zijn veranderd.

† *Wt het vervolgh deſer Geſchied. blijkt doorgaens, dat de Vorſten van Gelder met de hoof-ſtad Nymegen ook de Over-betouw hebben bezeeeten, ende t'eyndens de zelve het Slot Lobeek (nu het Tolhuys genoemd) veeltijds zelf bewoont, ende aldaer de tollen beyde van Rhijn en Wael lange en meenige iaeren op-gebeurt. Hoewel ick niet en miſſacke, dat Lobeek zelve eertijds den Biſſchoppen heeft toe-behoord. Buchel bekend mede, dat deeze Aenteykening op dien tijd en placiz niet en voegd, dan tot yemand van de volgende Biſſchoppen moet getrocken worden.*

‡ *Nochtans wil Buchelius in zijne Aenteyk. op Heda en Beka doorgaens het tegendeel bewijzen.*

* *Behalven dat de naemen van de Graefſchappen Teyſterband en Redichem ten tijde van Adelbold al waeren te niet gedaen, ende Teyſterband onder verſcheyde Heeren, na dood van Biſſchop Anſfrid, verdeyld. Siet op het iaer 993.*

19. In dit iaer was binnen Aken een kerk-lijke by-een-komſt, ende Keyſer *Henrick*, wt-wijzens verſcheyde brieven, veeltijds in Gelderland, byſonder tot Nimmegen, van waer hy 't naefte iaer, op de bede van *Adelbold*, neffens Voogd *Wiking* naer Utrecht is ontbooden, om de in-wydinge van de *H. Martens* kerk, nu den Dom genoemd, (die met groote pracht, ende vierigh aenroepen van dien Heyligh toegingh) met zijn byweſen te verheerlijken. Als daer nae de Keyzer, door tuſſchen-koemen van zyne gemaelin *Kunigund*, *Adelbold* en andere Vorſten, 't Graeffſchap van Drente aen de zelve Kerk had geſchonken, is hy kortſ daer aen te Bavenbergh over-leeden. Alſdoen wierd de Keyfers-kroone met gemeene ſtemmen op-gedragen aen *Konraed* Hertogh van Franken, die in 't anderde iaer zijns Rijx de boven-verhaelde gifte by zegel ende brieven geſtand deed, ende daer-en-boven 'theele Graefſchap van Teyſterband aen de kerk te ſchenk gaf, met alle zyne in-komſten, zonder dat yemand buyten zijn wil en voor-weeten ſich eenigh recht daer op zoude aenmatigen. Omtrent deſen tijd is eyndlijken geruſt *Adelbold*, ende in de over-heerlyke *Martens* kerk, onlangs te voren by hem in-gewijd, begraven. In zijn plaets is 20^e. Biſſchop geſteld *Bernulf* door Keyzer *Konraed*, die ſich te dien tyde nu te Nimmegen, nu te Aken, ende dan te Colen op-hield. Men ſegd, dat hy naer Utrecht reysende, om over de keur van een nieuwen Biſſchop te ſtaen, de bevruchte Keyſerin *Gifelke* (zoo haer ſchie-lyken ende boven vermoeden, miſſchien door het ſchudden van de wagen, de baerens nood over-viel) onder wegen te *Ooſterbeek*, een *Velouwfch* dorp omtrent *Arnhem*, heeft gelaeten by *Bernulf* doen *Prieſter* van die vleck, ende dat de Keyſer vaſt beſigh zijnde, om de ſtrydige ſtemmen te vergelyken, door *Bernulf* eerſt geluckwenscht is over zijn iongen zoon, ende hem voor deſe blyde tyding met het Biſdom heeft beloond, 't welk by hem 27. iaeren is bediend. Hy deede 't Utrecht ſtichten de Kerken van *Peter en Ian*, ende te *Deventer* *Lebuin*. Drie iaeren daer nae liet de Keyſer zijn zoon *Henrick* den derden, die te *Ooſterbeek* iong was geweest, tot Roomſch Keyſer verkiefen, ende zalven door * *Pelgrom* *Peregrinus* Biſſchop van Colen.

20. Naer omloop van vijf iaeren is wt de wereld verhuysd † *Wiking*, *Windechin*, ofte *Wiltig*, ſette Voogd van Gelder, die by zyne bed-gefelle *Elizabeth*, dochter van den Hertogh van Beyeren had verweckt, behalven *Wichard* zijn nazaet, een ſchoone trits van † zoonen, met naemen *Willem*, *Richard*, ende *Meinwerick*. *Richard* van Pont ofte van Gelder (andere heeten hem *Gerlack*) was 23^e. Biſſchop van Luyk, ende *Willem* 21^e. Biſſchop van Utrecht, wiens oorlogen tegen de Hollanders ende dappere daeden wy t'zyner tijd zullen gedenken. *Meinwerick* was Biſſchop van Paderborn, alwaer hy de Kloofter-kerken van *Peter en Pauls*, ende de boven

† *Wiking was wel de nazaet, dan effenwel geen zoon van Mengoos, maer een zoon van Mengoos broeder Begrin, waer van Ireneus gedenkt.*

‡ *Velpens Hand-boeckken voegt hem ook toe een dochter Iugunda, huſvrouw van Konraed van Swaben Grave van Gulich.*

1022.

1023.

1024.

1026.

1030.

1035.

*Vid. author
pag. 80.

maeten kostelijke Abdye van * *Abdinkhoven* liet timmeren, verschietende daer toe, naer af-deylinge met zyne suster, zijn vaderlyke haeve, zoo in de Stichten van Utrecht en Paderborn, als in de Graeffschappen van Teysterband en Renkom. Andere maeken *Meinwerk* een zoon van *Imood* Grave van Renkum, die getrouwd was aen *Atbele*, dochter van den Hertogh † van Saxen, waer by hy teelde *Atbele* Iuffrouw in 't Klooster te Elten, *Glijmoed* gehouwlijkt aen Hertogh *Henrick* van Beyeren, mitgaders *Diderick* zijn navolger en erve, ende desen *Meinwerick*; die eerst Biechtvader van Keyser *Otho* den derden, daerna *Hoveligh*, geduerige Kamer-raed ende Biechtvader van Keyser *Henrick* was, door wiens gunste hy eyndlijken, nae 't overlijden van *Rotbaer*, in 't iaer 1009. binnen Goslaer door 't overlangen van handschoenen zoude zijn geroepen tot tienden Bisschop van Paderborn. Men voegd hier by, dat *Meinwerk* moeder zijn broeder *Diderick* by den Eltenbergh door argelift heeft doen ombrengen, ende *Meinwerk* daer over zyne moeder opeen vollen Rix-dag voor Keyser *Konraed* van moordery beklaegt; met wiens nalaetenschap behalven zyne eygene inkomsten, hy *Abdinkhoven* zoude hebben verrijkt met *Monickhuysen*, en *Putten* met zyne wooningen, leen-erven en thien den over 't gantsche * *Kerspel*, ende lestlyken met het Gods-huys hoorende tot de Kerk van *Voorthuysen* op de Velouwe. Dewijl hy te Paderborn was, bedacht hy evenwel zijn vaderland, ende liet, by groote schaertheyd van levens middelen, twee scheepen met koom van *Colen* op zijne kosten den Rhijn afvaeren, ende door zyne bouwlyden van Teysterband en Velouwen zoo verdecylen, dat een deel daer van aen de † eygen-hoortige, het anderde aen heele huys-gefinden, nae dat die sterk waeren, het derde tot de zaeyinge, ende 't overentfge aen den armen in 't gemeen wierde wt-gereykt. De Kerken en heele Stad van Paderborn hebben haer rijkdom en glans zyne mildigheyd meest dank te weeten. De stichtinge van een hooge School aldaer bewijst zijn grooten treck tot de letteren en goede verstanden, hoewel hy zelf geen * over-vlieger was.

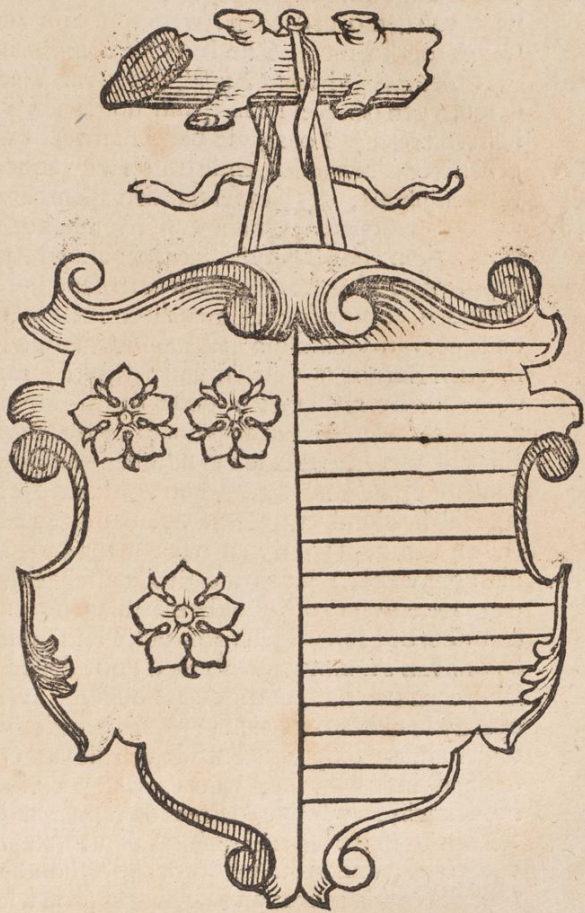
* *Tarochia.*

† *Velpen houd voor vast, dat sy geweest zy dochter van Wichman Grave van Zutphen: die eerst met Imood en naderhand getrouwd is geweest met Balderick Grave van Cleve. Siet op de iaeren 964. en 996.*

‡ *Proprij coloni.*

* *Cum ejus rei gnarus Imp. Henricus eum pro requie defunctorum parentum missam celebrare aliquando rogasset, deque libro priores syllabas in famulis ac famulabus deleri clam jussisset, Meinwericus ex improviso, mulis ac mulabus, prout scriptum reperit, ridiculè recitavit.*

WICHARD de driede,
Sevende Voogd.

21. In 't eerste iaer als *WICHARD* in zijns vaders stede was Voogd geworden, hield *Koning Henrick*, zoon des Keyfers, tot Nimmegen aen de Wael bruyloft met *Gunilde*, dochter van *Canut* Koning van Denemarken en Engelland. Niet lang daer nae kam in plaetse van *Reginard* voor desen Bisschop van Luyk, † *Richard* van Gelder, zoone van Voogd *Wiking*, die behalven de kerken van *Remy* en *Thomas*, Dinant een heerlijck stuck werx, wt den grond heeft opgebouwt. Naer twee iaeren zag men vreemde en groote toorts-lichten aen den hemel; waer op kortelijck binnen Utrecht stierf Keyser *Konraed*, wiens ingewant aldaer, ende zijn lichaem te *Spier* wierd begraeven. Naer hem volgde zijn zoon *Henrick* de derde, met den bynaem van de *Bruyne*. Ses maenden daer na is over-leeden *Diderick*, derde Grave van Holland, ende in 't klooster van *Egmond* in zyner voor-zaeten graf-steeden nedergeleyd. De Keyser naer Utrecht koemende ver-eerde aen de Kerk een Bouw-hof in de vleck *Groningen*, onder 't Graeffschap *Twente*, met alle zijn aenkleeven, muniten, ende tolln van dien rack. Nae 't af-sterven van *Richard* van Gelder, wierd *Vazo*, zoon van den Grave van

1036.

1039.

1040.

1041.

† *Placentio dicitur filius Reneri Comitis Gelriae, ex sorore Reginardi. Anselmus Nithardum vocat.*

1046. Gulich, 24^e. Bisschop van Luyk. Vier iaren daer nae hield de Keyser t'Utrecht zijn Paesschen, vereerende aen Bisschop *Bernulf* ende aen de kerken de plaetsen † *Deventer*, de Graeffschap † *Ameland*, ende op nieuws *Drente*. Nae dood van *Gozilo* ofte *Goselin*, die veele erf-gronden in het tegenwoordige Gelderland bezat, liet de Keyser het Hertogdom van Lotringen, volgens wterste wille vander over-leeden, wederom zijn zoon *Gozilo* toe-koemen. Zijn broeder *Godefroy* hier over met *Balduin* van * *Rijssel*, Grave van Vlaenderen, tegen den Keyser in-spannende, wierd van hem vastgezet. Los zijnde nam effenwel de wapenen weder in handen, ende begon wt wanhoop van vergiffenis, des Keyfers landen allenthalven te door-stroopen. Onder anderen maekte hy 1047. Nimmegen ende 't Keyserlijke hoff aldaer, een onwaerdeerlijk gebouw, door den brand heel te schanden. Sommige neemen dit een iaer laeter, ende geeven de schuld aen *Balduin*, die de Stad met den Burght niet allcen had belegerd, maer ook door stevige bocken ende storm-boomen zoo dede daveren, dat alles onder de voeten viel, ende Keyser *Henrick* zich eyndlijken gedrongen vond met *Balduin* te verdraegen, en hem over te laten al het land van * *Aelst* tusschen de Schelde ende * *Tener*, 't welk hy den Keyser had af-handigh gemaekt, t'zamen met de Zeeusche eylanden. De Keyser zoo hy andere aanslagen, ende een tocht op Hongaryen voor-had, wierd midderwijl van dit zijn voor-neemen door den Hollandischen oorlogh te rugge gehouden. Waer over hy in den herfst een heyr verzamelende, ende onder andere hulp ontleenende van die van Gelderland ende Utrecht, westwaerts zyne vloote heen bracht, ende twee beroemde vestingen, als * *Vlaerdingen* en *Rhijnsburgh* op den Hollander veroverde, dan korteling weder door nood aen *Diderick* Mark-grave van Vlardinghen (zoo wierd doen de Grave van Holland noch geheeten) overgaff. De Keyser moest het hier mede laeten blijven om 'thooge waeter; onder welk voordeel de vyanden met haere iachten het op-breekende heyr van ter zijden en van achteren grooten hinder deden. Als daer nae *Diderick* in een Ridderlijk spies-gevecht tot Luyk des Bisschops broeder onverhoeds had ontlijft, wierd hem daer over van de Bisschoppen van Luyk, Mets, Colen, ende Utrecht, hier by koemende de hulp-troppen van *Wichard* van Gelder, een oorlogh aengedaen, onder de Veld-heerschap van den *Mark-grave* van *Brandenburgh*. *Dordrecht* wierd van hen met behendigheyt, ende daer na weder van den Grave in-genoomen, die kortst hier aen in de Stad met een vergiftigen pijl wt een onbekenden koker ter dood wierd getroffen, laetende zijn broeder *Floris* tot erfgenaem.
22. Als daer na de Keyser krijg aenving tegen *Godefroy* van Lotringen ende *Balduin* van Vlaenderen; schenders van zijn hoff tot Nimmegen, was hy vergezeld van Paus *Leo*, veele Bisschoppen, *Sueno* Koning van Denemarken, ende gestijfd met het volk van Voogd *Wichard*. Ende
- † *Vide diplomata apud auctorem.*
 † *Wt den brief kan men af-neemen, door Ameland verstaen te worden etijke plaetzen omtrent Zutphen en in de Velouwe, ende niet het eyland Ameland, leggende in de Noord-zee op de grensen van Vriessland.*
1050. hoewel de zaeken doen eenighfins wierden beflecht, kam het nochtans op t'naeste iaer wederom tot een openbaere scheuringe. Waer over de Keyser door Gelderland wederom naer Vriessland (zoo wierd doen geheeten een stuck van Holland) zijn reyse neemende, de Paesch-dagen tot Utrecht over-braght. Van daer op Nimmegen gaende, is van *Godefroy* en *Balduin* binnen de Stad belegerd. *Diderick* de tweede, toegenaemd de *Vlieger*, Grave van Cleve, kreeg voor zyne dienftien, in het ontzetten van den Keyser, het Burggraeffschap van het Rijk van Nimmegen t'zamen met den Keyzerlijken tol en het tegenwoordige *Falk-hoff*, mids dat hy ende zyne achter-erven van iaer tot iaer op *Andries* dagh by verlos van 't leen aen den Keyzer tot een kennis zouden overschicken drie stuck Engelsche scharlaekens. Welk leen naderhand, door verzuymenis van de Clevenaers, ge-erfd ende op-gedraegen is aen *Orho* den tweeden Grave van Gelder. De volgende iaeren trock de Keyser tegen *Balduin* met een wel-gesteld leger in Vlaenderen, daer hy alles neder-maeyde, ende behalven veele gevangenseen over-grooten buyt wech haelde. Onder andere wierd *Doornijk* vermeerderd, wtgeroofd, ende eyndlijken in brand gestecken. Daer nae stierf *Bernulf* Bisschop van Utrecht; wiens na-zaet wierd *Willem* van Gelder, broeder van *Wichard*, ende zoone van *Wiking*, een man beter in oorlogstijden als in den vrede. Niet langh daer na zijn door Paus *Victor* voor altoos bevestighd alle voor-rechten, zoo by de Keyfers *Otho* den eerste, tweeden, ende derden, als van andere Vorsten ofte Vooghden aen 't Elter-klooster ofte bereers verleend ofte noch te verleen; ende dat niemand ter wereld daer op eenigh aental zoude voor-wenden, dan alleen de Vooghdimne; nae welkers af-lijvigheyt de Klooster-luffrouwen een andere vrouwe mochten verkiesen, mids over-brenghende iaerlijx een pond silver in de schat-kist van den Paus. Dit iaer kam Keyser *Henrick* te struykelen, zettende zijn zoon *Henrick*, een vijf-iaerigh kind, door zijn af-gangh de kroone op het hoofd. Zyne moeder *Agnes*, dochter van *Willem* Prins van Poictou ende Hertogh van Guenne, tweede vrouw van den over-leeden, wierd momboirsche gemaekt over het Rijk en haer onbestorven kind. Eyndlijken is door tusschen-spraek van Paus *Victor*, ende *Henrick* Koning van Vrankrijk, aen *Balduin* van Vlaenderen en *Godefroy* van Lotringen zoo eene vrede vergoft, dat te weeten *Balduin* de geheele rack tusschen de Schelde en *Tener*, vijf Zeeusche eylanden, vier Ambachten, neffens de vestinge *Gent* zouden volgen ende toe-koemen, ende zijn zoon *Balduin* van Bergen de Stad *Doornijk*.
23. De Duytsche Vorsten wraek zockende over de neder-laege, hun invoorigtijden van de Hollanders aengedaen, gingen een onderlingh verbond ende t'zamen-zweeringe maeken tegen *Grave Floris*, die nutien iaeren in ruste had gezeten. De eed-genooten waeren de Bisschoppen van *Colen* ende *Luyk*, de *Mark-grave* van *Brandenburgh*, *Lambert* Grave van *Loeven*, *Wichard* momber van *Gelder*, *Godefroy* van *Ardenne* Hertogh van beyde *Lotrijken*, *Herman* Grave van *Ruyk*, *Balduin* van *Vlaenderen* ende andere meer. Dese voerden een vervaerlijke macht t'zaemen, welke onder 't beleyd van den *Mark-grave* *Holland* wederom kam over-stelpen. *Floris* zoo hard

1050.

* Insulensis.

* Territorium Alostanum.

* Tenera.

* Plardevingua.

1051.

1052.

1053.

1054.

1055.

1056.

1058.

hard gedreygd zijnde, ontbood hier op de Rid-
derschap, adel, zyneschild-knapen, ende alle
Smal-heeren zoo over Zeeland, Holland, als
Vrieland. Alsdoen besteldehy, op zyn luymen
toe-leggende, omtrent de stad *Dort*, die de sleutel
van zyn land en stoel van zyne heerschappy was,
hier ende daer kuylen en putten te delven, ende
die met hoy, stroo en aerde-zooden boven te
bedecken; alwaer de vyand, op geen * argh
denkende, met groote hoopen, over aers over
hoofd buytelende, plotselijken is in-gestort en
vermoord. De Grave in 't aenbreeken van den
dagh hier van verwittigd, deed een wt-val wt de
Stad, ende hieuw zulk eene menichte van de
verbaefde vyanden ter neder, dat het getal 't ge-
loof te boven gaet: Alfoo de verslaegene wel op
40000. worden begroot, behalven die te vooren
levendighs lijfs in haere graeven waeren geloo-
pen. De Grave van Loeven ende *Wichard* van
Geldervien *Floris* in handen, ende wierden elk
voor 2000. ponden silvers van achten weder ge-
loft. *Balduin* Vorst van Henegouw, ende *Dide-
rick* Bisschop van Luyk struykelden in den strijd.
1059. *Willem* van Gelder Utrechtsche Bisschop sprack
op 't naeste iaer vonnis aengaende het ding-tal,
'twelk langh tusschen zyne voor-zaeten, ende de
Grond-heeren der Stad Zutphen had gehangen,
over de thienden; ende zijn aen *Godschalk* met
zyne vrouw *Adelheid*, Heeren der Stad Zutphen
'tsamen met beyde haer zoonen *Gebhard* en *Otho*,
toe-gekend de thienden van Lochem en *Sieland*,
waer in die ook mochten bestaen, door 't gantsche
Sticht van Utrecht; ende op 't verzoek van de
wt-geevers, ten behoeve van de Dom-heeren van
Zutphen, gestaeder. Waer tegens Grave *Godschalk*
de Martens kerk met yet anders zoude begif-
gen. Hier behalven verleende de Bisschop aen
de kerk van Walburgh te Zutphen de thienden
van de noch ongebaende weerden van *Rhijnen*
tot aen *Arnhem*, ende van *Arnhem* tot *Deventer*,
beneffens de weerden welke door den aenwerp
van *Rhijnen* en *Yssel* noch zouden worden aenge-
wonnen, zoo wel in 't midden der stroomen, als
aen de kant. In 't iaer 1061. is Voogd *Wichard*,
naer een gebied van 26. iaeren, over-leeden. Zyne
bed-geenote was *Margriet* dochter van den Gra-
ve van Loon ofte *Lootz*, waer by hy verweckt
heeft *Adelheid*, naderhand huysvrouwe van *Otho*
van Nassouw, eersten Grave van Gelder, behalven
* *Rottart*, zoo cenige
voor-geeven, Bander-heer van Buren, die in
ende by de Geestlijkheyd op-getrocken, ende

daer nae Bisschop van Paderborn gemackt
wierd.

24. De Schrijver *Willem van Berchem* * ende
andere zijn een weynigh verschillende van het
boven-staende verhael. Want voor eerst kent hy
by ons geene Voogden, dan stelt *Mengoos* ofte
Megengaud als eersten Grave van Gelder, die
zonder manlyke geboorte af-stervende, tot zyn
navolger hadde *Otho* den eersten van dien voor-
naem, die in de Keyferlyke briefvā 't iaer 1013.
(waer in gemiddeld word de twist tusschen *Wolf-
gang* Abt van Prummen ende *Henrick* Grave van
Lünburg) boven aen staet, ende opgehaeld word
niet als Grave, maer als Groot-hertogh van
Zutphen. Naer hem volgden in 't gemelde hand-
vest *Geeraerd* van * *Waissenburch*, *Diderick* van
Fovenburch, *Adolf* van den Berge, *Geeraerd* van
Gulich, ende *Warner* van Groeningen, als Graven.
Gelijk mede de Over-heeren deses lands, wt han-
den van Bisschop *Adelbold*, in 't bywefen van Key-
ser *Henrick*, Gelderland en Zutphen te leen ont-
fangende, niet anders dan Graven waeren gehee-
ten. Dese *Otho* zoud van vaders zijde gesprooten
zijn wt de Keyseren van dien naem; ende wt de
Hertogen van Saxen: van moeders wegen wt de
Graven van Gelder en Zutphen; ende daer door
aen beyde Graeffschappen zijn gekoemen. Naer
hem heerschte ten tijde van *Henrick* den derden
en vierden zijn zoon *Gerlaek*, welk in den iaere
1076. in den slag by *Ysselmond* tegen Grave
Diderick Floris zoon (die met hulp van zyn stief-
vader *Robert* de Vries, zyne vaderlyke erve den
Bisschop van Utrecht weder focht wt de handen
te rucken) met veel Gelderschen adel blyvende,
door zyn dood oorsack was, dat het Stichtsche
legervan bangigheyd door-loopende meesten-
deels in 't water verdronk. Ende in dit stuck word
zijn seggen ook van anderen bevestigd. Zijn
broeder was *Willem* van Gelder Bisschop van
Utrecht, die Grave *Floris* Holland ontnam, ende
onder gehoorfaemheyd van 't Sticht bracht, ster-
vende een iaer voor *Gerlaek*. *Otho* boven ge-
noemd wierd geseyd zoon en navolger van desen
Gerlaek, in plaets van den lesten Voogd *Wichard*.
Maer dit alles en moet men zoo rouwlyken niet
aenneemen; aengesien om meer dingen over te
slaen, de naem van Graeffschap ons Gelderland
voor de tyden van *Otho* van Nassouw niet en was
gebooren, ende *Gerlaek* van andere alleen Grave
van Zutphen word gedoopt. Om dit onder-
schoeyd beter te begrijpen, zullen wy eerstelyken
voor oogen stellen de

* Vid. latius
auctor pag.
85. & seq.

* Velsen
meynd, dat
men moet
leesen Saf-
fenberg.
ende voor
Fovenburg
Ravens-
berg. Sieb
op het iaer
1138.

Vis confis
expers mole
rust sua.
Horat.

TAFEL der EERSTE
GRAVEN van GELDER;

Volgens de meening van Willem van Berchem.

MEGENGAUD eerste Grave van Gelder-
land.
ADELHEID Klooster-vooghdinne van
Villich by Bonn, welke op de Rolle van
de heyligen staet.

OTHO de eerste, wt het geslacht van Saxen;
tweede Grave.
WILLEM van Gelder GERLAEK derde
Bisschop van Utrecht. Grave van Gelder
en Zutphen.
OTHO de tweede, vierde Grave van Gelderen
Zutphen, wiens dood hy stelt op het iaer 1107.
daer nochtans de andere eenhellig 't af-sterven
van *Otho* van Nassouw, eersten Grave, op dat
iaer te boeck brengen.

STAM-

S T A M - B O O M der V O O G D E N van G E L D E R,

Naer onse beschrijvinge.

O T H O.

** Siet hier vooren op het 2. hoofdstuck.*
LUFOLD eerste Voogd van Gelder. De tijd van zyne regeeringe vindick niet wtgedruickt. } **WICHARD** de eerste, eerste Vooghd van Gelder in 't iaer 879. } Zyne vrouwe was dochter van den Grave van Zutphen * *Herman*, zoo men gift.

ADELHEYD. } **GERLAEK** de eerste, tweede Voogd hebbende tot zyne bedgenooten } Een dochter van den Grave van Kuyk.

GODEFROY derde Voogd, getrouwd aen *Adele*, dochter van *Arnolt*, 12. Grave van Cleeve, waer by hy verweckte

WICHARD den tweeden, vierden Voogd. Sy stellen tot zyne vrouwen een dochter van den Grave van Zutphen, zonder haer naemen te melden.

** Siet op het iaer 1011.*

MENGOOS vijfde Voogd. Was gehuwlijkt aen *Gerberch*, dochter van *Godefroy* van * *Ardenne*.

** Siet voorheen het 20. hoofdstuck.*

WIKING *, seste Voogd, die wan neer <i>Mengoos</i> sonder manlyke natalenschap stierf, als neve in zijn plaets trad. Dees had by <i>Elisabeth</i> , dochter van den Hertogh van Beyeren dese kinderen	ADELHEID Abdisse van Villich by Bon.	BATTRAD Abdisse van 't klooster der 11000. maegdē tot Colen.	IRMTRUD getrouwd aen <i>Henr.</i> Hertogh van Beyeren.	Andere voegen hier by ALVE-RAED vrouwe van <i>Iohan</i> Grave van Gulich.	GODEFROY die in den Boheemschen oorlogh bleef.
--	---	---	---	--	---

WICHARD de derde, senvende Voogd, gepaerd met <i>Margriet</i> dochter van den Grave van Loon, wt welken wierden gebooren	WILLEM 21. Bisschop van Utrecht. Siet van hem op 't iaer 1054.	RICHARD 23. Bisschop van Luyk. Siet op 't iaer 1037.	MEINWERK Bisschop van Paderborn. Maer dese heeft andere ouders gehad, als terstond sal blyken.	UGUNDA , vrouwe van <i>Konraed</i> van Swaben Grave van Gulich, wt-wijzens Velpens hand-boexken.
---	---	---	---	---

** Siet myn Aenteyk in 't begin des voogdenen boeke.*

ROTHAER Vijfde heer van Buren.	ADELHEID getrouwd aen	O T H O van Nassouw lesten Voogd en eersten Grave van Gelder.	SOPHIE dochter van <i>Wichman</i> † van Zutphen, * naer <i>Adelheyd</i> aen hem getrouwd.
---------------------------------------	------------------------------	--	--

ALBERT , na 't gevoelen van eenige, Dömheer van Luyk.	GEERAERT de eerste, tweede Grave van Gelder.	GERLAEK laetste Grave van Zutphen.
--	---	---

† *Sophie was eene dochter van Godschalk, ende niet van Wichman, zoo alle Schrijvers verkeerdelyken oordeclden, daer door bedroogen, dat sy Sophie een dochter meynen te zyn van dien Wichman, die het Elten Klooster heeft gesticht. Maer de gelegentheyd des tijds en kan zulx niet lijden, vermits Wichman in het iaer 970. is gestorven, ende Sophie's vader op het iaer 1049. noch heeft geleefd. Velpen.*

G R A V E N van Z U T P H E N. *

HERMAN, zoo men gift.

** Dese Geslachts-volle is onvolmaekt. Siet 't byzondere in dit boeke.*

REINER Grave van Zutphen word opgehaeld boven op 't iaer 833.	WICHMAN Grave van Zutphen.	GERLAEK Grave van Zutphen, die in 't iaer 1076. by Yffelmond bleef, ten zy hy een zoone is geweest van <i>Wichman</i> .	ADELHEYD Gravin van Zutphen, getrouwd aen <i>Robert</i> van Heusden. Siet op 't iaer 856.
--	-----------------------------------	--	--

ADELE by-laepe van <i>Balderick</i> Grave van Cleeve. Siet op 't iaer 966.	MEINWERK zoo men meynd: maer siet op het iaer 1035.	LUITGARD eerste Abdisse van 't klooster te Elten. Siet op 't iaer 966. en 1035.	SOPHIE O T H O van Nassouw getrouwd aen	O T H O van Nassouw eersten Grave van Gelder.
---	--	--	--	--

GERLAEK leste Grave van Zutphen, nae wiens dood 't Graeffschap is vervallen op *Geeraerd*, zoone van *Otho*. Siet op 't iaer 1107.

GODSCHALK word gesteld Heer van de Stad Zutphen. } **ADELHEYD** egmael van *Godschalk*, ende vrouwe van Zutphen. Siet op 't iaer 1059.

GEBHARD ende **O T H O** worden op 't gedachte iaer zoonen genoomd van *Godschalk* en *Adelheid*.

Zalige

Zalige **ERMGARD**, dochter van den Grave van Zutphen, ende nichte van Keyser **Henrick** den derden, was beroemd omtrent den iaere 1050, ende droegh, na dood van haer ouders, haere maeghdom ende alle goederen op aen haer hemelschen bruydegom. Sy begaf zich na Colen, daer zy om de heyligheyd van de plaets in de opper-kerk woonde, ende in groote spaersaemheyd ende eenvoud God diende. Trock voor de derdemaal naer Romen, bracht van daer mede 't hoofd van Paus **Silvester**, schonk de Stad **Rees** aen de kerk van Colen, ende **Suichrelen** en het Slot **Aspel** met al zijn toe-behooren aen 't Klooster van **H. Pantaleon**, waer van haer broeder was voogd ende op-siender. Haer lichaem is te Colen in den Dom te sien; hare af-beeldinge elders, zoo in plaeten, als op een steen in de Marien kerk tot Utrecht, gevonden.

HERMAN Grave van Zutphen wierd in den iaere 1082. de eerste van dien voor-naem ende de negende op de ry Abt van **Pantaleon**, die in 't iaer 1094. een * Bede-plaets aldaer liet stichten; ter eeren van 't heylige kruys, ende de twaelf * Leerlingen onses Heeren.

GESLACHT-BOOM van HERMAN GRAVE van ZUTPHEN.

Zyne suster was heylige **Ermgard**, Beggijne van **Pantaleon**, waer van gesproken.

RUPERT word in zeeker een brief broeder genoemd van **Ermgard**, ende noch een ander haer neeve van den zelve naem.

Misschien zijn **Herman**, **Ermgard**, ende ook **Rupert**, ofte kinderen ofte gebroeders en susters geweest van **Godschalk** boven genoemd.

STAM-BOOM der GRAVEN van REDICHEM ofte RENKOM.

† **IMOOD** Grave van Redichem en Teysterband.

{ **ATHELE**, dochter van Keyser * **Henrick** den Vogelaer, ofte van zijn zoon, Hertog van Beyeren ofte Saxon.

* Siet op hie
20. hoof-
stukke

† **Imood** was wt de over-edele stam der Saxon, hebbende tot broeders **Witekind** en **Reginberg**, zoonen van **Diderick**, af-komstig wt het huys van den Grooten **Witekind**. Vid. *Meibom. in Not. ad Histor. Witkindi.*

DIDERICK die door bedrog sijns moeders is omgebracht,

{ **MEINWERK** Bisschop van Paderborn, ende Stichter van Abdinghoven. Siet op het iaer 1035.

{ **GISMODE** getrouwd aen **Henrick** Hertogh van Beyeren.

{ **ADELE** ofte **Athele**, Klooster-luffrouw, ofte, zoo andere meynen, stichtersche van den **Elten-berg**.

De Graven en Hertogen van Savoyen zijn door verzettinge van letteren, in plaets van **Immedi** ofte **Imadis**, daer na **Amadis** genoemd.

UNVAEN die van zijn Choor-dienst tot Paderborn wierd beroepen tot Bisschop van Bremen, zoud mede oorspronkelijk zijn geweest wt het zeer adelyke huys van de **Immedingen**.

Aen-merkinge op de boven-staende Geslacht- rolle der Graven van ZUTPHEN.

Al zoo het voorigh verhael van de Zutphensche Graven eensdeels mank ende eensdeels niette vast en gaet, moet ick de zaak wat breeder wt-meeten met de woorden van **Ian Velpen**, die in zijne ongedruckte Aenteyk op **W. van Berchem** hier van aldus spreekt: De Graven van Zutphen koemen wt de stam der Saxon, ende hebben altoos aen de Yssel haer hof gehouden, ende niet (gelijk sommige t'onrecht voor-geeven) in de Duysfelaen de **Wael-kant**. De eerste Grave, die ick in de oude brieven vind, is geweest **Wiget** ofte **Wichard**, omtrent het iaer 810. wiens zoon **Wichman** in 't iaer 870. in een veld-kamp tegen de Saxenaers dood bleef, nalaetende eene † dochter getrouwd met **Wichard** eersten Voogd van Gelder, ende een zoon **Herman**, die vader was van **Reiner**, welk op 't iaer 935. zich bevond op een ridder-strijd door Keyser **Henrick** den Vogelaer tot **Maegdenburg** beroepen, neffens **Arnold** twaelfden Grave van **Cleve**, ende de Graven **Herman** van **Ravensburg** en **Geeraert** van **Gulich**. Deez had een zoon **Wichman** den tweeden, stichter op het iaer 968. van 't **Elten-klooster**, die gereelt heeft (behalven **Luytgard** eerste Klooster-voogdin van **Elten**, ende **Adela**, eerst met **Imood** Grave van **Redichem**, ende andermaal met **Baldrick** den derden, Grave van **Cleve** gehouwt) een zoon **Otho** zijn na-naet in 't Graef-schap. Welk **Otho** twee

† Hier word noch over-geslagen **Adelheid** Gravin van Zutphen (daer van op het twaelfde hoofdstuck des vierden boex word vermaend) die huysvrouw was van **Robert** van **Heusden**, ende (zoo ick vermoede) mede een dochter van desen **Wichman**.

dochter

80 Stam-vertooning der Graven van TEYSTERBAND.

dochters hadde, Mechteld tweede vrouw van Erenfrid Palts-grave, ende Irmgard die ongetrouwd blijvende op het iaer 1010. na haers vaders dood gesticht heeft de hoofd-kerk tot Rees. Doch Erenfrid had van Mechteld een zoon Ludolf, waen-drager van de kerk van Colen, die zijn groot-vader Otho in 't Graefschap van Zutphen is gevolgd, gestorven op het iaer 1031. ende in het Brounijler klooster begraven, die drie zoonen achter liet, Henrick die niet langen leefde, Godschalk en Ian. Godschalk (die by een yegelyk door mis-verstand Wichman word geheeten) naer zyn vader Grave van Zutphen, had een vrouw Adelheid, ende daerby verwecke * Geeraert op 't best van zyne iaeren gestorven, ende Sophie in den iaere 1040. getrouwd met Otho van Nassouw, welke moeder wierd van Gerlaek lesten Grave van Zutphen, die in den slag van Yffelmond struykelende oorzaak was dat Zutphen zedert met Gelderland is vereenighd geworden. Maer Iohau broeder van Godschalk heeft tot kinderen gehad Herman den korten, negenden Abt van Pantaleon te Colen, ende Irmentruyd, die driemaal wt een heiligen yver naer Romem is gereyfd, ende in 't iaer 1070. aenden Paus een hand-schoey vol aerde wt het Klooster van de 11000. maegden hebbende mede gebracht, van hembeschonken wierd met het hoofd van Sylvester.

* Geberhard staet in 't hand-veest van 't iaer 1105.

Om dat in dit en de vorige Deelen de over-oude Graven en 't land van Teysterband t'elkens werden op-gehaeld, moegen wy niet na-lacten hier achter aen te stellen de

Stam-vertooninge der GRAVEN VAN TEYSTERBAND,

Getrocken meest wt de Schriften van Tefmacheren Velpen: wiens Aen-merkingen over Berchemius ons behandighd zijn door den wel-edelen I O O S T V Y G H, Heer van Ifendoorn ende Raed van 't Hooge en Vorstelijke Hof van Gelderland, die niet alleen een vernaemd lief-hebber is van alle Geleerde, maer ook zelf een lief-hebber en schat van alle geleerdheyd.

WALTER de laeste van den ouden Stam Grave van Teisterband, heeft zyne eenige dochter en erf-uytersche Beatrix gegeven aen Diderick, Stad-houder van Cleve en Grave van Teist. dewelke heeft gebaert eene tweede Beatrix, die na haers vaders en moeders doodlyken afgang door 't bestel van haer groot-vaderen bloedmombler getrouwd is aen Elias Grail, die door dit houwelyk eerste Grave van Cleve is geworden, ende vader van

DIDERICK den tweeden, Grave van Cleve, ende na dood van zyn moederlyken groot-vader Walter, in 't iaer 742. ook van Teisterband door 't recht van maegschap, welke landschap hy van den Bisschop tot Utrecht te leen ontfangen ende 25. iaeren achter een heeft bedient. Ida dochter van den Grave van Henegouw heeft hem voort-gebraght

REINALD, die beyde Graeffschappen elf iaeren heeft bezeeten, ende by de dochter van den Hertogh van Ardenne en Limburg geteelt

LUDOLF, die naer een twintigh-iarige heerschappy in 't iaer 790. is geruft, ende wt Aleid dochter van Sigebert Hertogh van Languedoc heeft na-gelaeten

IOHAN, die elf iaeren heeft geheerscht, ende by Constanza, gebooren wt Michael Keyser in 't Oosten, twee zoonen gehad, Robert en Boudewijn.

ROBERT heeft in 't iaer 801. zyne Graeffschappen aengevangen, ende wt de dochter des Hertoghs van Lotringen, een eenige eer-langh af-gestorvene dochter, ofte, zoo andere willen, geene kinderen altoos gewonnen. Ende daer over is zyne erfenis in 't iaer 806. door een zijd-val gekoemen op zyn broeder

BOUDEWYN, Grave van Cleve en Teisterb. die by Hildegard dochter van Lodewijk Grave van Provence, ofte (zoo etlijke stellen) van Geneve, heeft verweckt Lodewijk en Everhard, die malkanderen in 't bezit van Cleve zijn gevolgd, ende Robert, aen wien Teisterband, van Cleve af-ge-deyld, te leen wierd op-gedraegen.

ROBERT de tweede, Grave van Teisterb. had tot eene vrouw Cunigund dochter des Graves van Hoey in 't land van Luyk, ende tot kinderen,

Diderick eersten † Heer van Altena in Holland; Robert eersten Heer van Heusden, en

LODEWYK Grave van Teisterb. en Hoey, die wt Adele dochter van Berengaer Grave van Namen heeft achter-gelaeten (behalven Everhard die in een Klooster en zonder kinderen is gestorven, ende Adolf, waer van men gist af te daelen de Graven van den Berg en Altena ofte Mark)

BOUDEWYN den tweeden, die by de dochter van den Grave van Vermandois in Frankrijk een eenige dochter en erve heeft gewonnen, welke door hem gehouwlijkt is met zyn bloed-
verwant

WALTGER, broeder † van Dirk den eersten Grave van Holland, die vader wierd van

† Tefm. en Velpen geeven hem 't onrecht den naem van Grave.

† Dese broeders waeren wel in eenen oven gebaeken, doch van geen een mengzel ofte beslagh. Om 't welk te betoonen, ende te ge'lyk hoe Walter aen Teisterb. is gekoemen, moet men letten, dat Diderick eerste Heer van Altena en zoon van den boven-staenden Grave Robert, wt Hildetruid dochter des Graves van Ardenne een zoon heeft geteelt Gerolf, tweeden Heer van Altena, aen wien Keyser Arnulf in 't iaer 889. te Francfort heeft geschonken Altena, Suderhaeg, Aelburg, Orthen by 's Hertogen-bos, Hoorn, Wycken, Aelst, en andere Heerlijckheden. Gerolf tot eene vrouw nemende Mechteld, zuster van Hagano Grave van Santen, heeft ze moeder gemaekt van Waltger, die door 't beslaepen van de eenige dochter van Boudewijn het Graeffschap Teisterband heeft aengewonnen. Maer Waltgers moeder Mechteld, na 't af-sterven van Gerolf, berouwende met Sigebert Hertog van Guyenne, heeft, onder andere, hem gebaert Diderick, naderhand Grave van Holland. Waltger had te Thiel, 't welk van een yegelyk voor de * hoofd-plaetz word gehouden van Teisterband, zyn gewoonlijk verblyf, ende is daer binnen door den Noord-mannen om-gebraght: hoedaenig een lot ook naderhand ter zelver plaetze is gevallen op zyn zoon Diderick.

* Nochtans speur ick, dat Grave Ansfriid veeltyds te Driel, en eenige zynet voor-ouderen ook te Avezaet by Thiel hun lof hebben ghenoden.

DIDERICK,

DIDERICK, den derden van dien naem Grave van Teisterb. en Hoey, wiens vrouw wozende een dochter van *Arnold* 12^{en}. Grave van Cleve, ter wereld heeft gebragt, (behalven den iongsten zoon *Gerbrand* Heer van Bofinchem en Zeel, gestorven in 't iaer 962. daer de Heeren van Culenburgh hun oorsprongh van daen reekenen) zijn nae-zaet

HENRICK, die vader was van **ANSFRID**, Grave van Teisterb. † *Bratufband*, en Hoey, daer behalven Bisschop van Utrecht, die het vermaerde Teisterband aen ver-

scheyde lappen heeft gescheurt, ende zich op het iaer 999. in 't Klooster van den Heyligen Berg by Amersfoort gesteecken, daer hy door hoogen ouderdom eerst zijn gezicht, ende in 't iaer 1008. ook het leven heeft verlooren.

† *Velpen noemt hem duydelyken Grave van Brabant. Wy volgen de spellinge van de oude band-vesten, om dat het niet al te zeecker gaet, dat het oude Bratulpantum ofte de vlecke Brachband het tegenwoordige Brabant zyn naem heeft gegeven.*

Nademael de Graven van Teysterband en Heeren van Heusden looten zijn van eene Stam, ende my onlanx door Jonkheer Barent Turk Heer van Aelst is gehandreykt de GESLACHT-ROLLE DER HEEREN VAN HEUSDEN, vergaderd by den hoogh-edelen *Otho van Arkel* Heer van Amelroy, een naerstigh onderzoeker van zoodanige Oudheeden, vinden wy goed die mede alhier met eenige byvoegzelen en verandering in te voegen.

Boudewijn zoon van *Robert* den eersten Grave van Cleve en Teysterband, heeft getrouwd *Hildegard* (andere noemen ze *Iolente*) de dochter van *Lodew.* Grave van Provence, ofte (zoo etlyke schryven) Geneve in Vrankrijk, van de welke zijn gebooren drie zoonen:

1. *Lodewijk* Grave van Cleve, die kinder-loos stierf.
2. *Everard* zijn na-zaet en voort-teeler der Graven van Cleve.
3. *Robert* Leen-Grave van Teysterband, heeft verweckt aen zijn huysvrouw *Kunigund*, de dochter van den Grave van Hoey, mede drie zoonen
 1. *Lodew.* Grave van Teisterband.
 2. **ROBERT** eersten Heer van Heusden, door gifte van de Graven van Cleve zyne Leen-heeren.
 3. *Dirk* eersten Heer van Altena.

De voor-zeyde **ROBERT** is gestorven in 't iaer 857. in Brabant, daer hy om de Noordmannen, die zijn Slot te Heusden hadden verwoest, met de zyne was heen gevluht, achterlaetende een eenigen zoon by *Ada* dochter van *Henrick* Grave van Kuyk.

BOUDEWYN den tweeden, Heer van Heusden, die ontvoert heeft *Sophia* dochter van *Edmond* Koning van Engeland; waer van elders *gesproken. Sommige schryven hem toe de stichtinge van de dorpen Pouderoyen, Brakel en Aelst, en andere aen zijn zoon. Is gestorven in 't iaer 870. ende *Sophia* in 't iaer 890. welke wierd begraven te Oud-Heusden. Hare kinderen waren

1. *Edmond*, die in Engeland stierf zonder kinderen.
2. **ROBERT** de tweede, was in 't H. Land Ridder geslaegen, ende stierf in 't iaer * 914. ofte, zoo sommige willen, een iaer ofte twee laeter, hebbende geteelt wt *Adelheid* dochter van den Grave van Zutphen

EDMOND, vierden Heer van Heusden, die tot een wijf had *Hildegond* dochter van den Grave van Sein in Duytsland, ende is over-leeden 929.

IAN *Edmonds* eenig zoon, was getrouwd met *Margriet* dochter van den Grave van Loon in 't land van Luyk, ende stierf 956.

ROBERT *Ians* zoon, de derde van dien naem

en bouwer van de dorpen Harpt, Vlymen en Hedichuysen, was gehouwlijkt met *Geertruyde* Gravin van Spanheim in Hoog-duytsland, ende is gestorven 972.

BOUDEWYN *Robrechts* zoon, de derde dies naems Heer van Heusden, had tot een vrouw *Alyt* dochter des Heeren van Gennep. Stierf in 't iaer 1028. achter-laetende twee kinderen

Alveraet van Heusden; was gepaerd met † *Dirk* den tweeden Heer van Brederode.

IAN den tweeden, Heer van Heusden, en stichter van 't dorp Hemert, die getrouwt heeft een dochter van den Heer van Steinyort genaemd *Meebeld* (andere schryven *Maroviet*) stierf in 't iaer 1079. (eenige stellen 73.) ende had twee kinderen

Alyt, die in echt heeft gezeeten met † *Ian* den vijfden, Heer van Arkel.

ROBERT den vierden, Heer van Heusden, wiens vrouw was *Iohanna*, dochter van *Ian* Heer van Altena. Is gestorven in 't iaer 1092. achterlaetende

BOUDEWYN den vierden, over-leeden 1110. man van *Berrand* dochter van den Grave van der Lippe, ende vader van een eenig zoon

IAN den drieden, Heer van Heusden, dieten wijve had vrouw *Christina* dochter van den Heer van Arentsberg. Is ontslaepen in 't iaer 1135. achterlaetende twee zoonen

WILLEM Heer van Heusden, die met *Keyfer Konraed*, *H. Lodewijk* Koning van Vrankrijk en andere Grooten was in 't Ioodsche land geweest, ende getrouwd met *Elizabeth* dochter van den Grave van Lunningen: dan is in 't iaer 1153. zonder kinderen gestorven.

† *Dit en koemt niet over een met de af-komst van die van Brederode, waer in staet, dat Dirk de eerste Heer van Brederode ten houwelyck heeft gehad Alveraet, dochter van Ian den eersten Heer van Heusden.*

† *In den Stam-boom van de Arkels vind men, dat Iohan de vijfde Heer van Arkel getrouwt hadde des Heeren dochter van Steenvorden. Sommige willen, dat deze Alyt getrouwt heeft Iohan den derden, Heer van Arkel.*

* Stiet op 't 4. boek.

* In een oud boek vind ick dat hy gestorven zy in 't iaer 907.

A R E N T Heer van Heusden stierf in 't iaer 1168. ende verweckte by *Maria* van Salm in Lo-reynen twee kinderen

I A N den vierden, Heer van Heusden, die tot een vrouw had *Lucia* dochter des Heeren van Hoern, ging met Hertog Henrick van Braband in 't H. Land, daer hy Ridder wierd.

Boudewijn Ridder, *Ians* broeder, genaemd *Custijn*, is geweest Heer van Heeswijk, ofte, zoo eenige willen, Wijk. Andere noemen hem Heer van Herwynen.

Gemelde *Ian* is gestorven (1192.) achter-lae-tende twee zoonen

R O B E R T den vijfden, ende op de ry 15^{en}. Heer van Heusden, wiens wijf was *Philippoo* dochter van den Heer van Dieft in Braband. Is gestorven in 't iaer 1202.

Wolter Spiring, *Roberts* broeder; van welken de Spieringen zijn gelprooten.

De voorzeyde *Robert* had twee zoonen

I A N den vijfden, Heer van Heusden, die tot een bed-genoote had een Gravin van Vernenburg.

Willem, *Ians* broeder, die geweest is Heer van Hedichuyfen.

De voor-genoemde *Ian* is af-lijvigh geworden in 't iaer 1235. en light begraven tot Aken, heb-bende gewonnen twee zoonen, beyde geheeten

I A N den seften, die tot een vrouw had *Catharina* Gravin van Loon, en Ridder was gemaekt in 't H. land.

Ian, *Ians* zoon en *Ians* broeder, is geweest Ridder en Heer van Veen.

De voorzeyde *Ian* de zeste heeft zijn leeven geeynt in 't iaer 1279. achterlaetende drie zoonen, *Ian*, *Aert*, *Ian*.

Aert Heer van Sluys.

Ian den iongen, Heer van Heesbeen, beyde Ridderen.

I A N den sevenden, Heer van Heusden, oud-sten zoon van *Ian* den seften, die tweemaal is ge-houwd geweest, ten eersten met *Alij* Gravin van Wittenstein, ende ten tweedemaal met *Ermgard* dochter des Heeren van Wijk, ofte, zoo zommige schrijven, Wickeroy. Is overleeden in 't iaer 1303. ende heeft by zyne eerste huysvrouw verweckt twee zoonen,

I A N den achtsten, Heer van Heusden, ende

Ian Heer van Drongelen,

Ende by de tweede *Ian* Heer van Elshout.

By desetijden in 't iaer 1290. heeft *Diderick* de 25^e. Grave van Cleve zijn leen-heerschap over Heusden en 't land van Altena, waer van Woudri-chem ofte Workum de hoofd-stad is, over mael-tijd geschonken aen *Floris* den vijfden, Grave van Holland. Dien volgens heeft *Ian* de zevende Heusden en Altena eerst van *Floris* teleen ontfan-gen, ende *Willem* den 4. Grave van Holland daer na in 't H. land gevolght, daer hem de Ridderlyke waerdigheid wierd aengedaen. Hy had een groot-twist met Hertog *Ian* van Braband, die hem af-nam de Stad met het Slot en land van Heusden. Dan de Hertog gaf alles ten leften weder-om, voor-behoudens dat Heer *Ian* en zyne erven hem voortaan tot Leen-heer zouden erkennen. Wt kracht van welke manschap hy daer nae den Hertog tegen Grave *Reynald* van Gelre bystond in den strijd te Woeringen.

I A N de achtste, Heer van Heusden, was twee-mael hertrouwd, eerst met *Margriet* dochter van den Heer van Kuyk, waer by hy teelde

Sophia, gehylickt met den Heer van Saffen-berg, en *Ian*:

Ende daer na met *Sophia* dochter van den Heer van Kranendonk, die niet gekindert heeft. Dees *Ian* had den Hertog van Braband gedient onder den Koning van Engeland tegen die van Vrank-rijk, ende daer voor gaf hem den Hertogh eens 4000. ponden Tournois, ende erfelyken 100. ponden Brabands.

I A N de negende, ende op de ry twintigste Heer van Heusden, broeder van vrouw *Sophie*, Ridder, heeft getrouwt *Kunigunde* dochter van *Ian* den tienden, Heer van Arkel, ende is in 't iaer 1334. zonder kinderen gestorven, hebbende zijn gebied verkoft aen Hertog * *Ian* den derden van Braband.

Ian de achtste Heer van Heusden, heeft, als gezeyd, een broeder gehad met naemen *Ian* Heer van Drongelen, en dees maer een eenigen echten zoon, *Willem*.

Willem heeft na-gelaeten vijf wettige kinde-ren, te weeten

Robert, die in 't iaer 1333. aen een quetzuyr en zonder kinderen is gestorven, *Ian* heer van Dron-gelen, *Etten* en *Meeuwen*, *Herbert*, *Dirk* en *Arnolt*.

De verkoopning gedaen by *Ian* den negenden aen den Brabander, wierd by zijn oom den Rid-der van Drongelen en zyne zuster van Saffen-berg, als naeste erfgenaemen, gelijk ook by Heer *Willem* met zyne zoonen dapper tegen-gesproo-ken. Ende naedemaal *Sophie* met haer man voor 21^e. Vrouw van Heusden was in-gehuld, ende echter geen verly konden krijgen van den Her-togh, verkoften zy wt verstoordheyd haer recht aen *Willem* van Beyeren, Grave van Holland; waer over naderhand Holland en Braband in oorlog rackten. Doch het wierd namaels dus ge-dedingd, dat de Grave zyne penningen te rug zou-de krijgen, ende de Heer en Vrouw van Saffen-bergh iaerlijx voor haer en haer erven ontfangen 300. goude Realen. Ende alzoo heeft Hertog *Ian* Heusden rustelijc bezeeten, die gestorven is in 't iaer 1355. By tijden van zyne dochter de Her-togin *Iohanna* was 'er groote haperingh tusschen *Wenceslaes* van Lutzenburg haer man en Grave *Lodew.* van Vlaenderen, 'twelk *Lodew.* woude be-weeren zijns moeders erf-deel te wezen, die een zuster was van de Hertogin. *Willem* van Beyeren, was in de wt-spraek van dit geschil al te zelf-soekende, alzoo hy door een slimmen streck (by d'oude Romeynen eertijds ook gebruykt) den Brabander Mechelen, ende hem zelf Heusden, daer geen gekijfom en was, toekende, zeggende: *Mechelen dijn, Heusden mijn.*

* *Nochtans bevindick in een zoen-brief, door den Franschen Koning tusschen den Hertogh van Bra-band en Grave van Gelre gemaecte, ende die wy op het iaer 1333. voor-brengen, dat de Brabandsche Stad Thiel zoude verwisseld werden ende ook ver-wisseld is tegen de Stad Heusden, die doen onder Gelderland behoorde, ende ook, door een noodzae-kelijck gevolg, by Grave Reynald moet zijn bezee-ten geweest. Om deze knoop te ontwerpen, erkenne ick voor al noch geen middel te weeten, by gebreck van naekter bescheyd.*